PROF. DR. A. AZMİ BİLGİN

Armağanı

EDİTÖRLER
PROF. DR. ÜZEYİR ASLAN
PROF. DR. HAKAN TAŞ

SERÜVEN YAYINEVİ

PROF. DR. A. AZMİ BİLGİN

Armağanı

Editörler

Prof. Dr. Üzeyir Aslan
Prof. Dr. Hakan Taş

Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • C. Cansın Selin Temana

Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Serüven Yayınevi

Birinci Basım / First Edition • © Kasım 2025

ISBN • 978-625-5749-38-3

© copyright
Bu kitabın yayın hakkı Serüven Yayınevi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.
The right to publish this book belongs to Serüven Publishing. Citation can not be shown without the source, reproduced in any way without permission.

Serüven Yayınevi / Serüven Publishing
Türkiye Adres / Turkey Address: Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak
Ümit Apt No: 22/A Çankaya/ANKARA
Telefon / Phone: 05437675765
web: www.seruvenyayinevi.com
e-mail: seruvenyayinevi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume
Sertifika / Certificate No: 47083

TAKDİM • 5

PROF. DR. ABDULLAH AZMİ BİLGİN'İN HAYATI VE ESERLERİ • 7-22

PROF. DR. A. AZMİ BİLGİN İÇİN • 23-35

ALBÜM • 37-48

MAKALELER • 49-775

ABİR, Furkan*: Mehmet Rauf'un Eylül Romanında Mekânın Psikolojik ve Kuramsal Çözümlemesi* • 50-65

AÇA, Mehmet: *Alışverişi Sohbete Dönüştüren Bir Kuşağın Çaresizliği: Alışverişte Yüz Yüze İletişim Yokluğu* • 66-76

AKGÜL, Mehmet - KAYNAK, İbrahim: *Azmi Bilgin'in Yetiştiği Sosyo-Kültürel Vasat* • 77-86

AKPINAR, İsa - KILIÇ, Muzaffer: *Ahdî-i Bağdâdî'nin Neşredilmemiş Şiirleri* • 87-124

ALKAN, Ahmet: *İlm-i Nücûma Dair Manzum Bir Risale: Manzûm Medhal* • 125-181

ALPAYDIN, Bilal - EDEBALİ, Zeynep*: "Hâke Düşmiş Bir Güherdür Bu 'Ubeydî" Yahut Ubeydî Çelebi'nin Farsça Şiirleri Üzerine* • 182-201

ALPTEKİN SARIOĞLU, Leyla: *Yûnus'un Manzûme-i Bî-Namâz'ı ve Çarhacı Miskîn'in Hâzâ Bî-Namâz İlâhisi ile Mukayesesi* • 202-219

AMOUTSKA, Elif: *Osmanlı'da Yunan Dili Eğitimi Kaynaklarından Aleksandros Konstantinidis Paşa'nın 'Usûl-i Lisân-ı Rûmî'si Üzerine* • 220-237

ASLAN, Üzeyir: *ʿAmīḳī Çelebi ve Şiirleri* • 238-295

AYDOĞAN, Hatice Aycan: *Bayramî-Melâmîlik Geleneği İçerisinde Lâmekânî Hüseyin Efendi'nin Konumu Üzerine Bir Değerlendirme* • 296-313

BATİSLAM, H. Dilek: *Divan Edebiyatında Ka'be ve Mesîhî'nin "Ka'be" Gazeli* • 314-336

CİCİOĞLU, Muhammet Nurullah: *XIX. Yüzyılda Türkistan'da Kaydedilen Halk İnanışlarıyla İlgili Bir Efsane Üzerine* • 337-353

COŞKUN, Osman: *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve İletişimsel Yaklaşım* • 354-375

ÇELEBİ ÖRNEK, Merve: *Halk Tıbbı ve Klasik Şiir Etkileşimi Bağlamında "Göbeği Düşmek" İfadesi* • 376-383

ÇİÇEKLİ, Gülfidan - TAŞ, İbrahim: *Kutadgu Bilig'de İzahlı İkilemeler* • 384-396

DENİZMEN, Serap: *Balat Dârülmesnevî Tekkesi Vakfiyesinden Hareketle Bir Mesnevîhânenin Teşekkülü* • 397-408

DOĞMUŞ, Dilşad: *Dergâh Dergisi* • 409-419

DURSUN ÖNEN, Kübra Fatma: *Edebiyat Programlarının Dijital Dönüşümü: Radyoda Edebiyat* • 420-441

EMRE Ö., Esra: *Kemâl Paşa-zâde Dîvânı'nda Çeşitli Âdetler ve İnanışlar* • 442-462

GASIMOVA ÇATALKAYA, Günay: *Muamma Çözümünde Yöntem Olarak Teşbih* • 463-484

GEMİCİ, Nurettin: *Osmanlı Tarih Kaynaklarına ve Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne Göre Kethüdâ Kara İbrahim Paşa* • 485-514

GÜLER, Büşra: *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında "Saka Güzeli" Adlı Masalda Kadın Problemi* • 515-528

HARMANCI, M. Esat: *Hacı Bayram Veli'nin Melameti* • 529-539

KILINÇ, Abdulhakim: *Müşa'şa'lar, Fuzûlî ve Farsça Bir Kasidesi* • 540-557

KOÇ GİANNOPOULOS, Aylin: *Karamanlıca Bir Dergideki Tıbbi Yazılar* • 558-577

KORKMAZ, Feryal - TABAKLAR, Özcan: *Kutb'un Hüsrev ü Şîrîn'inin Giriş Bölümü Üzerine Bazı Dikkatler* • 578-586

KÖSE KARAKAYA, Merve: *Osmanlı Şiirinde Köleliğe Dair İki Terim: Tedbîr ve Müdebber* • 587-598

KÖSEOĞLU, Ekrem - ASLAN, Üzeyir: *Mehmet Uzun ve "Ormanda Yürüyüş" Hikâyesi* • 599-609

KUFACI, Osman: *Hayâlî Bey'in İmgelem Dünyasında Kalender Dervişlerinin Simgelerinden "Na'l"* • 610-620

ÖNLER, Selim: *Evliya Çelebi'nin Gözünden İstanbul'un Şehir Oğlanları* • 621-631

ÖZKAN, Mustafa: *Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Ortaya Konan Amme Cüzü Tefsirleri Hakkında* • 632-653

ÖZKAN, Utku: *Fransa Ulusal Kütüphanesi Supplément Turc 361 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Tanıtımı ve "Vâsûht" Tarzında Yazılmış İki Gazel İle Bir Rücû Gazeli* • 654-665

ŞIVĞIN, Hilal: *Emrî Dîvânı'nda Göz Hastalıkları* • 666-676

UZUN, Mehmet Fatih: *İbn-i Bâlî'nin Emâlî Tercümesi* • 677-696

VAROL, Yunus Emre: *Ali Şîr Nevâyî'nin Leylâ vü Mecnûn'una Dair* • 697-726

YAKUT, Emrullah: *İsmet Özel'in Divan Şiiri Hakkındaki Görüşleri* • 727-740

YERLİ, Zeliha: *Klasik Türk Şiirinde "Çeñe" Üzerine* • 741-753

YILMAZ, Aslıhan - TAMAR, Fatma Nur*: Yûsuf Emirî'nin Dehnâme Adlı Eserinde "Baş" Sözcüğüyle Kurulmuş Deyimlerin Yapı ve Anlam Bakımından İncelemesi* • 754-775

ʿAMĪḲĪ ÇELEBİ VE ŞİİRLERİ

Üzeyir ASLAN*

0. Giriş

Şiir mecmuaları klasik Türk edebiyatının temel kaynaklarındandır. Adı duyulmamış, biyografisi tezkirelere girmemiş, divanı günümüze ulaşmamış birçok şair ve şiiri mecmualar sayesinde tespit edilebilmekte, böylece Türkçenin şiir diline dönüşmesinde tarihî katkısı olan birçok edebî şahsiyet gün yüzüne çıkabilmektedir.

Polonya Wrocław Üniversitesi Kütüphanesi M 1538'de kayıtlı *Mecmua-yı Eş'âr'*ın 178[b]-202[a] yaprakları arasında "Ġazeliyyāt-ı ʿAmīḳī" başlıklı şiirler bulunmaktadır.[1] Muhtemel sayfa kopukluğundan veya yanlış ciltlemeden kaynaklı anılan kısımdaki şiirler art arda sıralanmamakta, araya başka şairlerden şiirler girmektedir. Mecmua 50[b]'den başlamakta, 204[b]'de bitmektedir. Mecmuanın ilk 50 yaprağı ortada yoktur.

1. Amîkî, Şeyh Amîkî, Amîkî Çelebi

Amîkî, tezkirelerde biyografisi yer almayan şairlerdendir. ʿAmīḳī adına kayıtlı 1034/1625'te derlenen *Kasımî Mecmuası* ve *Ubûdî Mecmuası'*nda[2] 1 gazel ile Hisâlî [ö. 1062/1652]'nin *Metâli'u'n-Nezâir*'inde 9 matla beyti daha önce tespit edilmişti (İçli 2017). Matlalardan üçü Amîkî, diğer altısı ise Şeyh Amîkî'ye ait gösterilmektedir (Kaya Yiğit - Kalyon 2013, 345, 366; Yapıcı 2021, 12-13). Hisâlî'nin mecmuasında yer alan 9 beyit şu şekildedir:

ʿAmīḳī:

yüz buldı ruḫuŋdan ḫaṭuŋ ey meh neler eyler
bu fitneleri gerdiş-i devr-i ḳamer eyler (Kaya 2003, 522)

çarḫ-ı ālūde-şafaḳ mey-ḫāne şeklin baġlamış
nuḳl encüm māh-ı nev peymāne şeklin baġlamış (Kaya 2003, 1005)

şanmaŋuz vāḳıf-ı sırr-ı dehen-i dilber yoḳ
ehl-i esrār çoġ ammā ki ṣorar izler yoḳ (Kalyon 2011, 156)

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, uaslan@marmara.edu.tr, İD: 0000-0002-8478-4580

1 Mecmuanın kataloğ bilgisi için bk. (Majda 1967, 86). Mecmuayı ve ilgili bilgileri ulaştıran Doç. Dr. Güler Doğan Averbek'e teşekkür ederim.

2 Bu iki mecmuayı göremedim.

Şeyh Amîkî:

bi-smi ʾlláhi ʾr-raḥmáni ʾr-raḥīm
feṭḥ-ı ṭılısmāt-ı künūz-ı ḳadīm (Kaya 2003, 2)

şādumān idüm cihān içre yoġ iken ġam henūz
var idi bir ʿālemüm ḫalḳ olmadın ʿālem henūz (Kaya 2003, 923)

dėme şaḳın ki daʿvá-yı manṣūr ḥaḳ degül
kim ḥaḳ-durur tekellüm ėden ol dudaḳ degül (Kalyon 2011, 351)

dünyáya meyl ėden bu cihān-ı ḫarābda
bir teşnedür ki ḳaldı ḥayāl-i serābda (Kalyon 2011, 850)

delüpdür ḫār-ı ġam cismüm serāpāy
bulınmaz sūzen-i hicrāna hėç cāy (Kalyon 2011, 1176)

bilmez miyüz ne ḳuşdur o bülbül dėdükleri
yā nėce yüze gülücidür gül dėdükleri (Kalyon 2011, 1358)

Bunlardan yalnız yukarıda ilk sırada yer alan matla beyti bu çalışmaya konu olan şiirler arasında bulunmaktadır. Kasımî ve Ubûdî mecmualarında yer alan gazelin ise matla beyti şöyledir:

cānlar çekilüp ḥażret-i mevlāya giderler
cūlar gibi kim cānib-i deryāya giderler

Süleymaniye Kütüphanesi Nuri Arlasez Bölümü nr. 10'da kayıtlı bir mecmuada Amîkî'ye ait bir muhammes vardır. Tasavvufane olan bu manzumenin ilk bendi şöyledir:

ebrār ḳamu cennet-i ʿulyāya giderler
fiʿline göre her biri bir cāya giderler
füccār ḳamu ẕulmet-i süflāya giderler
cānlar çekilüp ḥażret-i mevlāya giderler
cūlar gibi kim cānib-i deryāya giderler (Yapıcı 2021, 147-148; Çulfaz 2024, 91-92)[3]

Bu bendden Kasımî ve Ubûdî mecmualarında yer alan gazelin şair tarafından sonraları muhammese dönüştürüldüğü anlaşılıyor. Şiirin devamında bir müseddes bulunuyor. Mahlası olmayan bu manzume, eksik bir tesdîs olması da muhtemeldir, Amîkî'ye ait olabilir. Üslup yine

[3] Yılmaz'ın verdiği bilgiye göre bu muhammesin gazel formu Millî Kütüphane'de kayıtlı bir *Bâkî Divanı* nüshasının sayfa kenarında kayıtlıdır, Yılmaz da *Kasımî Mecmuası*'na ulaşamamıştır (Yılmaz 2019, 50).

tasavvufanedir, son kıtası:

ṣorma ḥālin künc-i ġamda şeyḫ[iyā] dil-ḫastanuŋ
muttaṣıl derdin çekersin ḳaşları peyvestenüŋ
ḳaçma benden vechi yoḳ bu vaż'-ı nā-şāyestenüŋ
ḫātırın ṣor luṭf ile gāhī [ė] cānān ḫastanuŋ
ḫastadur 'ışḳıyla şimdi sen gül-i nev-restenüŋ
kim anuŋ da muḳteżā-yı ḫāṭır-ı nā-şādı var (Yapıcı 2021, 150)

Mecmualardaki bu şiirler dışında Amîkî adına kayıtlı dinî-tasavvufî içerikli müstakil eserler tespit edilmiştir. Bunlar; *Fütûhu'l-Harameyn Tercümesi* (Yılmaz 2019), *Eyyühe'l-Veled* (Büküm 2022)*, Tercüme-yi Hadîs-i Erba'în* (Büküm 2023), *Risâle-yi Tâyife-yi Melâhid* (Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 330/3);[4] *Nasihatnâme* (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Türkçe Yazmaları, 153/4 ve 644/6). Bu eserlerin sahibi Mehmed Amîkî, Şeyh Amîkî ve Amîkî-yi Rûmî çok büyük ihtimalle aynı kişilerdir (Yılmaz 2019, 57; Büküm 2023, 66).

Çalışmamıza konu ettiğimiz şiirler arasında "Ġazel-i Ḫayālī Beg Taḫmīs-i 'Amīḳī Çelebi" (189[b]) başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Öyleyse Amîkî Çelebi, anılan diğer Amîkî'lerden başkası olabilir mi?

"Ġazeliyyāt-ı 'Amīḳī" başlıklı bölümün tamamında ikisi tahmis, diğerleri gazel olmak üzere 75 şiir bulunmaktadır. Tahmis edilen gazeller Hayâlî Bey [ö. 964/1556-57]'indir. Genel olarak bakıldığında rindane-ârifane olanları da bulunmakla birlikte gazellerin çoğunluğu âşıkanedir. Şiirlerde klasik edebiyatın kudema üslubunun devam ettirildiği görülmektedir.

Osmanlı toplum hayatında tasavvuf ve tarikatler günlük hayatın bir parçasıydı. Medrese öğrenimi görmüş bir çelebi tarikata intisap ederek ilerleyebilir, sonunda şeyh olabilirdi. Tekke şairleri gibi klasik şairlerin de büyük çoğunluğu tarikat mensubudur. Dolayısıyla Amîkî Çelebi de tasavvuf yoluna girmiş olabilir.

Şiirler içinde "Şeyḫ 'Aṭā" redifli bir gazel bulunuyor:

ṭāyir-i 'arş-ı berīn şeyḫ 'aṭā
hem-per-i sidre-nişīn şeyḫ 'aṭā (1/1)

Bu Atâ'nın, şairin şeyhi olduğu anlaşılıyor. Bir yerde mahlasını "Derviş

[4] Mehmed Amîkî'nin Hamzavileri eleştirdiği ayrı bir *Risale*'sinden daha söz edilmektedir (Şiljak-Yesenkovic 2016, 59). Belki bu eserle aynıdır. *Risâle-yi Beyân-ı Hamzaviyye*'nin bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi 764'de kayıtlıdır (Enönlü 2019, 106).

Amîkî" olarak zikrediyor (25/5). Şair, aşağıdaki beyitte divan veya defter sahibi olduğunu ifade ediyor:

*mevc urur ṣafḥa-yı dīvān-ı ʿ**amīḳī**de süṭūr*
naẓm-ı dür-bārı çü baḥr-i bī-kerāndur şimdi (69/5)

Bu divan ele geçmeden söz konusu Amîkî'lerin aynı kişiler olup olmadığı konusunda bir fikir ileri sürmek güçtür. Şimdilik kanaatimiz Amîkî Çelebi'nin farklı birisi olduğu yönündedir. Üslubuna binaen 16. yy. veya civarında yaşamış olduğu söylenebilir. Amikli/Halep'li (Sezen 2017, 38) veya Amik aşiretine mensup olabileceğini düşündürmekle birlikte şairin mahlasını şiirdeki derinliği (ʿumḳ < Ar. "derinlik") iddiasıyla aldığı aşağıdaki beyitten tahmin edilebilir:

*bilmek isterseŋ ʿ**amīḳī** ʿumḳını ey müddeʿī*
dīde-yi inṣāf-ıla bu naẓm-ı gevher-bāra baḳ (33/5)

Şu beyit de şairin kelam, mantık ve belagat ilimlerinden haberdar olduğunu gösteriyor, dolayısıyla çelebiliğine işaret ediyor:

ṣarf eyle manṭıḳuŋda kemāl-i kelāmuŋı
*tā kim ʿ**amīḳī** gizli meʿānī beyān ola (56/5)*

İki gazelini tahmis ettiğine göre Hayâlî Bey'i beğendiği söylenebilir.

2. Amîkî'nin Şiirlerinin Eleştirisi

Bu bölümde Amîkî Çelebi'nin gazellerini vezin, kafiye ve fesahat çerçevesinde değerlendirdik, üslubunu tespite çalıştık. Şiirlerde kullanılan vezinleri, vezin kusurlarını, kafiye ilgili hususiyetleri, fesahata aykırı durumları ve üslubuna ait özellikleri ortaya koymaya çalıştık. Kafiye ve redif tercihlerini göstermek amacıyla çalışmanın sonuna dizin ekledik.

2.1. Vezin

Amîkî'nin şiirlerinin vezni aşağıdaki tabloda bir arada gösterilmiştir:

Bahir	Vezin	Şiir Nu.
Remel	fāʿilātün feʿilātün feʿilün	1
	fāʿilātün feʿilātün faʿlün	57
	fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün	9, 13, 15, 16, 17, 20, 22, 33, 37, 38, 40, 42, 44, 47, 48, 51, 52, 53, 60, 61, 64, 66, 67, 74
	fāʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün	3, 46, 54, 70, 71, 75
	fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilān	4, 6, 41,
	fāʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün	10, 36, 43, 55

	fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün	19
	feʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün	24, 65, 69, 72
	feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün	63
Hezec	mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün	2, 7, 11, 12, 30, 39, 68
	mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün	5, 18
	mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün	23, 27, 28, 29
Mużāriʿ	mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün	8, 21, 25, 31, 32, 35, 45, 49, 50, 56, 58, 59, 62
	mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilān	14
Ḫafīf	feʿilātün mefāʿilün faʿlün	26, 73
	fāʿilātün mefāʿilün feʿilün	34

2.1.1. Alıntı sözcüklerde imale

meşāyıḫ-ı > /yı/ (1/3a), mürşid-i > /şi/ (1/3b), sitāre > /si/ (22/5b), liḳā > /li/ (24/2a), müjelerle > /mü/ (25/2a), meclisi > /li/ (28/3a).

2.1.2. Alıntı sözcüklerde zihaf

bārī > /rī/, şeftālū > /lū/ (2/1a), mirrīḥ > /rīḥ/ (2/2b), ḫaylīce > /lī/ (3/5a), zencīr-i > /cī/ (7/2a), taʿṭīl > /ṭīl/ (15/4b), maḳṣūduŋ > /ṣū/ (19/1a), dervīş > /vīş/ (25/5a), ṭabīb > /bīb/ (34/5b), mīzāb > /mi/ (46/1a), mesmūma > /mū/ (55/3a), ḫūn (58/4a), raḳīb > /ḳīb/ (64/1b), maḳṣūdum > /ṣū/ (66/2b), dervīş > /vīş/ (66/3b), henūz > /nūz/ (70/2a, 4b), velī > /lī/ (75/1b).

2.1.3. Türkçe sözcüklerde imale ve med

ḳaşuŋ > /ḳa/ (2/2b), bu (2/3a), olınur > /o/ (2/3b), delü > /lü/ (2/5a), ḳanluluḳ > /lu/ (2/5a), dėyü > /dė/ (2/5a), uzadur > /u/ (2/5b), ḳalur > /ḳa/ (3/1b), yazularımış > /ya/ (3/3b), başuma > /ba/ (3/3b), ḳılayın > /ḳı/ (4/3a), nėtekim > /nė/ (4/4b), bu (5a), nėce > /nė/ (4/5a), ile > /i/ (5/2b), ḳopar > /ḳo/ (5/5b), bize > /bi/ (6/1b), bu (6/1b), başına > /ba/ (6/2b), özümüz > /ö/ (6/4b), başındadur > /ba/ (6/5a), biri > /bi/ (7/3b), ḳuru > /ḳu/ (7/5a), ėdicek > /ė/ (7/5b), birer > /bi/ (8/1b), bu (8/2a), yıḳılası > /yı/, /la/ (8/2a), nėce > /nė/ (8/3a) birer > /bi/ (8/3b), n'olacaġın > /n'o/ (8/5a), al (9/2b), az (19/1b),[5] dilinde > /di/ (22/4b), yarar > /rar/ (55/1b).

Şiirlerde çoğunlukla remel bahrinden vezinlerin kullanıldığı görülmektedir. Alıntı sözcüklerin ilk, ikinci ve son hecesinde imale yapılmıştır. Yine alıntı sözcüklerde zihaf çoğunlukla ikinci hecedeyken

[5] *Al* ve *az* sözcüklerinin uzun ünlülü olduğu tespit edilmiştir, bk. (Taş 2008, 145, 146)

mīzāb ve *ḫūn* örneklerinde ilk hecededir. Alıntı sözcüklerde görülen zihaf, bu sözcüklerin Türkçeleşmiş biçimiyle şiir diline girdiğini düşündürmektedir.

Türkçe sözcüklerde imale, sözcüklerin çoğunlukla ilk hecesinde görülmektedir. *nėce, n'olacaġın* örneklerinin ilk hecesindeki imale ve *al, az*'daki med, konuşma dilinde de görülen vurgulu kullanım olup şiir diline geçmiştir, denebilir.

2.2. Kafiye

Şiirlerde kafiye Türkçe, Arapça ve Farsça sözcüklerle oluşturulmaktadır; çevgān, gerdān, şeyṭān, ḳan, cān, yalan (20. g) gibi. Kafiye sözcükler isim ve fiil kökü olabilmektedir; nev, ʿalev, girev, sev-, ev, nev (59. g) gibi. Kafiye sözcükler art arda veya aralıklarla tekrar edebilmektedir: dildār, dār, gülzār, bār, bār, dildār (47. g); rāh, alláh, rāh, āh, dergāh, alláh (12. g); melāmet, selāmet, kerāmet, ʿalāmet, ḳāmet, selāmet (17. g) gibi.

Amîkî'nin şiirlerinde mücerred kafiye ile birlikte mürekkeb ve cinaslı kafiyeler görülmektedir. Ridf harfli mürekkeb kafiye örnekleri;

gird-bād-ı ġamla her dem dīde-yi cān pür-ġubār
ėy dirīġā bize göz açdurmadı bu rūzigār (6/1)

künc-i fürḳatde yatur hem ḫasta göŋlüm hem ġarīb
derd bunda ḫāṭırın almaz ele bārī ṭabīb (4/1)

şafaḳ şanmaŋ görinen āteş-i sūz-ı derūnumdur
bu çarḫ-ı ser-keşüŋ baġrını ben yaḳdum zebūnumdur (7/1)

Tesis harfli mürekkeb kafiye;

dėdüm ben ḫasta-dil oldum melāmet
dėdi siz sāġ şimdi biz selāmet (5/1)

Cinaslı kafiye;

murġ-ı dil ʿışḳ hevāsında uçar bī-pervā
dökülüp bāli eger ḳalur-ısa bī-per vā (3/1)

Şu matla beyitlerinde de cinaslı kafiye vardır: 9, 25, 38, 47, 51, 54, 55, 57, 58, 72

2.2.1. Kafiye kusurları

Âmikî'nin bazı şiirlerinde (23, 36, 43, 50, 57, 73. gazeller) kafiye kusurlarıyla karşılaşılıyor. Bunlar, kafiyeyi meydana getiren revinin farklı harfler olması ve revi harfinin ek olması şeklindedir.

a) revi harfinin farklı olması

36. gazel: ev-erek, yel-erek, gül-erek, sög-erek, çek-erek, ög-erek: Revi harfi G^{e}/V^{e}'dir (ev-, sög- "söv-", ög- "öv-") Burada *ev-, sög-* "sövmek", *ög-* "övmek", *çek-, yel-, gül-* göze ve kulağa göre kafiye oluşturulduğunu gösteriyor.

73. gazel: enhār+ı, cārī, aġyār+ı, dīvār+ı, ḫār+ı, serdār+ı: Asıl revi harfi $R^{ı}$ (harekeli revi)'dır, *cārī* sözcüğünde ise Y'dir.

b) revi harfinin ek olması

23. gazel: n'eler, ḳamer, ḫaber, naẕar, güẕer, sefer: revi harfi R'dir, *neler*'de +ler çoğul ekidir.

43. gazel: siper+i+n, çek-er+in, dik-er+in, dök-er+in, git-(d)er+in, ciger+in: Revi *siper*'deki R^{i}'dir, diğer sözcüklerde geniş zaman ekidir. *+n* ekinin fonksiyonu farklıdır: *siperin* (hâl eki), *çekerin* (zamir), *dikerin* (zamir), *dökerin* (zamir), *giderin* (zamir), *cigerin* (hâl eki).

50. gazel: cefā gele, aŋ-a gele, var-a gele, vefā gele, yā gele, çıḳ-a gele: Revi *cefā* ve *vefā'*daki A'dır; *anagel-, varagel-, çıkagel-* birleşik fiillerdeki -A ise zarf fiil ekidir.

57. gazel: bāde bād+a zāde orta+da üstād+a ġavġā+da: Revi harfi *bāde* ve *zāde*'deki D^{e}'dir. Diğerlerinde ise ektir.

Genel olarak; hem göze hem kulağa göre kafiye meydana getiriliyor (ayrıca bk. 12 ve 62. gazeller). Benzer seslerden oluşan eklerin fonksiyonları ise değişebiliyor.

2.3. Fesahate aykırı durumlar

Fesahat, "Kelimelerin söyleyişinin ve dinlenmesinin tatlı ve manasının açık olması, yani telaffuz edilirken anlamının zihinde hemen çağrışım yapmasıdır." biçiminde tanımlanmıştır (Cevdet Paşa 2016, 47). Fesahatin belirtisi ise sözcüklerin dilbilgisi kurallarına uygunluğu ve yazı dilinde yaygın biçimde kullanılırlığıdır. Yazarlar dile ağır ve kulağa kötü gelen, anlaşılması için sözlük gerektiren ve zihni yoran sözcüklerden kaçınırlar. Sözlerin en güzeli hemen anlaşılan, fazileti ve meziyeti takdir edilenlerdir (Cevdet Paşa 2016, 47).

Fasih sözler, fasih sözcüklerden oluşur. Bir sözcüğün fasih sayılabilmesi için tenâfür-i hurûf, garâbet ve kıyâsa muhalefetten uzak olması gerekir. Sözün fesahati için ise tenâfür-i kelimât, tetâbu'-ı izâfât, za'f-ı te'lîf ve ta'kîdden arılığı şarttır.

Âmikî'nin şiirlerinde fesahata aykırı örneklerle karşılaşılıyor:

tetâbu'-ı izâfât: "hem-per-i sidre-nişīn" (1/1b), reh-nümā-yı reh-i şerʿ

ü taḳvá (1/2a), server-i ḫayl-i meşāyıḫ-ı ḳibār (1/3a), mihr-i burc-ı felek-i ʿizz ü şeref (1/4a).

kıyâsa muhalefet: ėtduḳça (4/2b, 55/1a), urdükde (65/3a), gerdan (D. *gerden*) (13/4b), yolsızlik (23/4), vardügini (32/2)

ta'kîd-i lafzî: seng-i ḫāra (D. *seng-i ḫāreye*) (30/4b), oda yaḳdum cigerin (D. oda yaḳdum cigerim) (43/5), mesmūma (55/3) (vezin gereği *mesmüme*, D. *mesmūmuma*)[6]

2.4. Uslup Özellikleri

Amîkî'nin şiirlerinde teşbih, istiare, tenasüp gibi yaygın sanatların yanında temsîlî teşbih ve iham dikkati çekmektedir. Temsilî teşbih, teşbihin iki temel unsuru olan benzeyen ile kendisine benzetilenden birinin veya her ikisinin birden çok sözden oluşması (birleşik teşbih, heyet) ve bunlardan birinin diğerini temsil yoluyla teyit etmesidir. Teksifî ve tafsilî olarak iki çeşittir. İrsal-i mesel ve isnad-ı mesel olarak adlandırılan ifadeler teksifî temsilî teşbihe dahil edilmektedir. Bir unsura ait çeşitli vasıfları, diğer unsura ait vasıflarda silsile hâlinde karşılaştırmak ise tafsilî temsilî teşbih çeşidindendir (Bilgegil 1989, 148-149). Amîkî'nin gazellerinde gördüğümüz teksifî temsilî teşbihi meydana getiren bazı ifadeler şu şekildedir:

Lacerem aks-i meh-i nev fi'l-mâ temaşa olunur (2/3), ahır zamanda fitneler her yüzden peyda olur (2/4), uẕkur ḥabīb uḥżur zebīb (4/2), çeşme-yi çeşmüm başlu pınar (6/5), Hazret-i Sıdkîk gâr içinde san Kur'ân okur (15/1), sohta canım ta'tîl-i fürkat şebinde hücreye yârân okur (15/4), hazret-i muhtar na'tını Ka'be'de Hassan okur (15/5), ol bî-vefanın gönlü seng-i haredir (22/4), gönlüm tıfl-ı nadan gibi ikide bir nân ister (24/5), aç gözlü gedalarda edeb olmaz (29/2), Ahmed adı Ebu Cehl'e lakab olmaz (29/5), meh-rû destara yasdanmış (30/2), şol Türk-i mestî kan dökücü Türkman imiş (31/1), Çîn gülşeninde tâvûs-ı Hindûsitân imiş (31/2), fitneler zuhûra geldi âhir-zamân imiş (31/3), gâh pûşîde gâh uryân-durur eşcâra bak (33/4), âşıkda sabr kalmazsa sefer gerek derler (35/3), afitabın şöhreti dünya yüzin kaplamıştır (42/2), bahr-i nil üzre kabağıyla Habeş tıflıdır (46/3), zıll-ı hüma gurâb üstünde ola vechi yok (46/4), Süleyman hatemi derun-ı âbda düşmüş (51/1), girdâbda kalmış keştiye döndü (51/4).

M. Kaya Bilgegil, tevriyeyi "Edebiyatta iki manası bulunan bir sözün bir

---

[6] Tetâbu'-ı izâfât; tamlayı oluşturan sözcüklerin üçten çok olmasıdır. Kıyasa muhalefet, yazım kurallarına aykırılıktır. Ta'kîd ise anlam kapalılığıdır. Kavramların daha geniş açıklaması için bk. (Cevdet Paşa 2016, 48, 49, 50-56).

nükteden dolayı uzak manası kastedilerek kullanılmasıdır." şeklinde tanımlamaktadır. Kastedilen manaya gizli bir ipucu ile ulaşılmaktadır. Bu mana okuyucu ya da dinleyici tarafından ilk anda kavranamaz. Tevriyeye iham, tevcih ve tahyil de denmektedir (Bilgegil 1989, 192). Amîkî'nin şiirlerinde dikkati çeken bazı iham örnekleri:

kez "defa" (5/3) ~ gez "kertik"

biryān (F.) "kebap" (24/4, 68/3) ~ pür/bir yan "çok/bir yanmak"

bārī (F.) "hiç olmazsa, öyleyse" (2/1) ~ bārī "bir kere" ~ bār "meyve"

al ma "al işte" (2/1) ~ alma "elma"

eyvā "eyvah" (2/1) ~ ayva "ayva"

oḫ "oh, ah" (19/3, 76/5) ~ oḫ "ok"

ulu "büyük" (73/2) ~ ulu "ulumak"

ṭaŋ mı "şaşılır mı?" (11/4, 36/2, 51/3) ~ taŋ "tan yeri"

hey "ey begüm" (34/3) ~ hey (Ar.) "güzel"

ayaḳ "ayak uzvu" (49/1) ~ ayaḳ "kadeh"

bār-ı girān "ağır yük" (52/2) ~ bārgīr "beygir"

uçmaḳ "uçmak fiili" (56/2, 74/4) ~ uçmaḳ "cennet"

em me "em, işte, al!" (55/3) ~ emma "emme!" ~ emma "ama"

ḳande "nerede?" (44/3, 61/3) ~ ḳande "kan içinde"

var "varmak" (61/3) ~ var "mevcut"

yārüm "yarim" (62/4) ~ yarım

yar "yar, uçurum" (63/4) ~ yār "sevgili"

dar "geniş olmayan" (64/5) ~ dār (F.) "darağacı"

ārām (F.) "huzur, sessizlik" (67/1) ~ ārām (Ar.) "çölde yön gösteren dikili taşlar" ~ (Ar.) ʿarem "karışım"

Klasik şiirin söz varlığına ait deyim ve tabirler Amîkî'nin şiirlerinde de görülmektedir. Bunlardan tespit ettiklerimizi şöyle sıralayabiliriz:

Delikanlılık eyle- (2/5), dil uzat- (2/5), ağzı köpür-, bulan-, çalkan- (3/5), hatırın ele alma- (4/1), siz sağ biz selâmet (5/1), istikamet göster- (5/3), başına kıyamet kop- (5/5), göz açtırma- (6/1), başına od yak- (6/2), keder ver- (6/3), germ ol- (6/4), murğ uçur- (6/4), bağrını yak- (7/1), yıkılası dünya (8/2), göz ucuyla bak- (8/4), hâlin ne olacağın say- (8/5), kan yut- (10/2), ayakta ko- (10/3), nazar eyle- (10/3), sermaye-yi ömr elden git- (10/5), bugünü yarına koma- (11/3), bir Allahımız vardur (12/1), yolın ur- (12/1), bîkes sanıp incit- (12/5), toprağa düş- (13/2), yalın yüzlü (13/3, 43/5), harap olası gönül (13/5), tahta-yı sîne (14/3), ayakda kal- (14/4,

57/2), destgîr ol- (14/4), başı badeyle hoş olma- (16/2), alayı korkut- (16/4), cuş et- (16/5), esip savur- (17/3),[7] bürudet göster- (17/3), yoluna çek- (17/5), başı göğe er- (18/2, 28/1), rihlet kûsu çal- (18/3), nevbeti ol- (18/3), ömrü çok olsun (18/4), hayra niyyeti ol- (18/4), elde gül gibi sanatı ol- (18/5), geç- "dedikodu etmek" (19/3), gammaz ol- (19/3), can oynat- (19/4), hâlince (19/5), azdır- (20/2), âdem âdemin şeytanıdır (20/2), boynuna düş- (20/3), canlar canı ol- (20/4), şaire şehr içinde şöhret veren yalanıdır (20/5), kanını iç- (21/3), kanı helal ol- (21/3), ortaya al- (21/4), yüzü kara ol- (22/1), aşina ol- (22/2), avare ol- (22/2), ölümlü (22/3), ter düş- (22/5, 26/4, 55/2), yüz bul- (23/1), devr-i kamer fitnesi (23/1), yolsuzluk et- (23/4), cihandan sefer eyle- (23/5), baş üzre yeri ol- (28/2), kara haberi ol- (28/4), aç gözlü (29/2), edep olma- (29/2), dik gel- (29/4, 36/1), nam tak- (29/5), başı eflake er- (30/1), başına gün doğ- (30/5), kan dökücü Türkman (31/1), ahır-zaman eriş- (31/3), fitneler zuhura gel- (31/3), mübtela ol- (32/1), kabak başına kon- (32/2, 62/2), boğazı ipli (32/3), takıl- (32/5), kesilme- (32/5), vatan tut- (33/1), ölmeden cennete gir- (33/1), bir karar üzre olma- (33/4), dîde-yi insaf ile bak- (33/5), yıldızı yok (34/2, 43/3), cigerver (35/1), keskin er (35/4), eyü geldin (36/1), ağzına söğ- (36/3), överek göğe çıkar- (36/5), geç- (37/1), minneti olma- (38/1), anadan doğma pak ol- (39/5), günden ayan (41/3), baş koş- (42/4), ḫar-ı dü-pâ (44/3), ser-i sûzen kadar (44/4), hâzır-cevap ol- (45/4), ayağı götür- (49/1), yerden götür- (49/3), ömrü müstedâm ol- (49/3), yoluna baş ko- (50/4), kendi et- (52/5), meyveyi ehline yedir- (53/4), söz güherdür, gûşuna mengûş eyle (54/1), pîrezen-i dehri boş eyle- (54/3), yüz sür- (55/4), canı feme eriş- (55/5), cayiz değil (56/1), arada kan ol- (56/1), bî-duhan ol- (56/3), hırmen-i ömrü bâda ver- (57/1), ortada kılca nesne olma- (57/3), üstada ver- (57/4), dava iki güvah ile fasl olur (58/4), ter-damen eyle- (61/2), kızgın müşteri ol- (61/4), başdan aş- (61/5), kulağını çek- "Allah korusun demek" (62/4), barmağında döndür- (62/5), daireyi gözlemeye koma- (63/2), su gibi yarlardan uçur- (63/4), uydu ulaştı (64/1),[8] diş bile- (64/3), çok yaşasın (64/4), dâr-ı dünya başına dar ol- (64/5), seri sınuk (68/4), kan tut- (70/5), kamu raht u bahtını ateşe ur- (71/5), ulu geç- (73/2), ayağını al- (74/3), ümid kes- (74/5), yüreği kan ol- (75/4).

Bazı tasavvufî kavram ve tabirler:

vahdet-i sırf (10/4), kesret (10/4), nakd-i irfan (10/5), dest-i kaza (11/2), melamet oku (11/2), dua sehmi (10/2), tealluk (11/5), fena iklimi

[7] Deyimin açıklaması için bk. (Zülfe 2011).

[8] Deyimin açıklaması için bk. (Taş 2010, 248).

(11/5), mülk-i istiğna (11/5), fakîr-i hakîr (14/5), bezm-i ışk (16/1), keramet göster- (17/2), hâke kibr ile basma- (23/4), dervîş (25/5), pîr-i muğân (25/5), ölünce hizmet eyle- (25/5), âsitâne (25/5), sofi (27/3), ehl-i rıza (27/3), zahid (27/4), kabâ (27/4), peşmîne (27/4), seng-i cefa (28/2), abdal (33/2), salik ol- (33/3), bülbül jaleler (36/2),[9] masiva (37/5), alayıkdan mücerred ol- (44/2), erbab-ı tecrid (44/3), ibni vakt ol- (54/5), gam-ı ferdayı feramuş eyle- (54/5), kesrette vahdet bul- (57/5).

Rindane-ârifane gazeller; 1, 12, 16, 37, 38, 39, 44, 54, 59. Şiirler arasında 1 şathiye (60. gazel) ile her bir beytinde sevgilinin fizikî unsurlarından birinin zikredildiği yek-ahenk bir gazel (48. gazel) var. Şu beyitte harf oyunu söz konusudur:

ḳadd ü zülfeynüŋ temāşā ėdeni lāl ėtmege
ṣafḥa-yı ḥüsnüŋde yazılmış elif bir lām iki (67/2)

"Boyunu ve iki saçını seyredeni dilsiz etmek için güzelliğinin sayfasında bir elif ve iki lam yazılmıştır."

Kaddin timsali elif, zülfün ise lam harfidir; elif harfi iki lamın arasına yazıldığında *lâl* sözcüğü ortaya çıkar.

Şu beyitte ise gözlük mazmunu vardır:

düşmege beyt-i dile mihr-i ruḫuŋdan bir şuʿāʿ
vażʿ olınmışdur dü çeşmüm revzenine cām iki (67/3)

"Yanağının güneşinden gönül evime bir ışık düşsün diye iki gözümün penceresine iki cam konulmuştur."

daʿvet ėtdi soḫta-cānım dile derd ü ġamuŋ
taʿṭīl-i fürḳat şebinde ḥücreye yārān oḳur (15/4)

"Softa canım senin derdinle gamını gönüle davet etti, ayrılık tatili gecesinde dostları odasına çağırıyor."

Şair canı bir softaya/medrese öğrencisine, gönülü öğrenci hücresine, ayrılığı okul tatiline, sevgilinin derdiyle gamını da arkadaşlara/dostlara

[9] jāleler > jāle+le-r ↔ çiy+le-r > çile-r. *Çilemek, çiylemek'*ten geliyor olmalıdır. "Bülbülün hafif ve biteviye aynı sesi çıkararak ötüşüne *çilemek* denir. Çile bülbülüm çile atasözünün kaynağı budur." (Demir - Aydın 2024, 332), (Gölpınarlı 1977, 82). *çile-* 3. bülbül şakımak "Yeni çıkan bu orman kanunundan sonra, nerede çileyen bir bülbül yakalarlarsa, dillerini kesmeye başlamışlar." -Aziz Nesin. TDK Sözlük [https://sozluk.gov.tr, erişim: 21.06.2025] Bu bağlamda *Bülbülün çilesi dili belasındandır,* sözü şöyle de anlaşılabilir: "bülbülün çilemesi 'ötmesi' gönlünün belasından/sıkıntısındandır." Çile ile çileme yakıştırma yoluyla birbirinin yerine geçmiş olabilir.

benzetiyor. Can, tatil zamanı dostlarını odasına çağırmaktadır. Beyitten şairin, medrese ortamını ve öğrenci psikolojisini iyi bildiği anlaşılıyor. Büyük ihtimalle şair bizzat yaşadığı ortamı ve durumları şiire konu ederek tasvir etmektedir.

bir pelīde baş ḳoşup ṣalınduŋ ėy serv-i ḫırām
eşk-i çeşmüm seyle vėrse yėridür ṣaḥrā yüzin (42/4)

"Ey salınan servi, bir pelit ile arkadaş olup yola çıktın, gözyaşım ovanın yüzünü/düzünü sele verse yeridir."

Pelit tasavvufta "zinaya düşkün kimse"yi temsil eder. Şair sevgilinin öyle biriyle yanyana olmasından rahatsız olduğunu ifade ediyor.

her pelīde mīve-yi vaṣluŋ ne ḥāṣıl ṣunmadan
ehline bārī yėdür ėy serv-ḳāmet ehline (53/4)

"Her pelide vuslat meyveni sunmakla ne elde edeceksin? Ey servi boylu, bari ehline yedir ehline!"

Şair vuslat meyvesine layık ve ehil olanın kendisi olduğunu, pelidin onun kıymetini bilemeyeceğini, bu alışverişten sevgilinin de bir kazanç elde edemeyeceğini, dolayısıyla onu âşığa vermesi gerektiğini söylüyor.

*ṣarılup hem-pīrehen olmış ʿ**amīḳī** yār-ıla*
nėtekim bir ẓarfuŋ içinde olur bādām iki (67/5)

"Bir kabuğun içinde iki bademin olması gibi Amîkî de yâr ile sarılıp bir gömlek olmuş!"

Bu beyitlerde hadarî/şehirli aşk anlayışının hakim olduğu görülmekte, çapkın âşık tavrı hissedilmektedir.

3. Sonuç

Amîkî, Şeyh Amîkî, Mehmed Amîkî, Amîkî-yi Rûmî, Amîkî Çelebi olmak üzere farklı şahsiyetler gibi görünen şair ve müelliflere ait, mecmualarda şiirlerle müstakil eserler kütüphane kayıtlarında mevcuttur. Bu çalışmanın konusu olan gazeller Amîkî Çelebi'ye aittir. Amîkî Çelebi'nin 16. yy.da yaşadığını, medrese öğrenimi gördüğünü, bir tarikata intisap ettiğini, divan sahibi olduğunu tahmin ediyoruz. Şimdilik ikisi tahmis, diğerleri gazel olmak üzere 75 şiiri vardır. Şiirlerinde klasik Türk edebiyatının kudema üslubunu devam ettirmektedir, rindane-arifane gazelleri de olmakla birlikte bir tekke edebiyatı şairi değildir. Şiirlerine bakıldığında vezin ve kafiye kusurlarıyla karşılaşılıyor. Türkçe sözcüklerde görülen imale ve medler, alıntı sözcüklerdeki imale ve zihaflar şairin bunları konuşma dilindeki şekliyle şiir diline aktardığını düşündürüyor. Klasik Türk şiirinin

millî biçimi olan tuyuğa özgü cinaslı kafiye kullanımını bazı gazellerinde tercih ediyor, dolayısıyla özgün söyleyiş biçimini devam ettiriyor. Yine şiirlerde fesahate aykırı durumlar görülüyor. Üslubunda teşbih, istiare gibi yaygın sanatlarla birlikte temsilî teşbih ve iham sanatları öne çıkıyor. Şair, kendi çevresinde müşahede ettiği hususları şiirine aksettiriyor ki bize göre onun en özgün tarafı budur. Klasik şiir geleneğinde gördüğümüz deyim ve tabirleri sıklıkla kullanıyor. Âşıkane şiirlerde şehirli, çapkın âşık tavrı gösteriyor. Genel olarak bakıldığında bazı vezin, kafiye ve fesahat kusurlarıyla karşılaşılsa da Amîkî Çelebi'yi vasatın üstünde bir şair olarak nitelendirmek mümkündür. Sanatlı söyleyişlerinden üslubunun "rengîn" olduğu söylenebilir.

Kaynaklar

Bilgegil, M. Kaya. 1989. *Edebiyat Bilgi ve Teorileri (Belâgât)*. İstanbul: Enderun Kitabevi.

Büküm, Mehmet. 2022. *Eyyühe'l-Veled Risalesi: Bir Tasavvuf Klasiği Mirsâdü'l-İbâd ile Bayramî-Melâmîlerine Muhalefet*. Ankara: İlahiyat Yayınları.

Büküm, Mehmet. 2023. "Manastırlı Hasan Bin Ali'nin Ehâdîs-i Erba'în'i ile Amîkî'nin Terceme-i Ehâdîs-i Erba'în'inin Karşılaştırmalı Metinlerarası Analizi". *Hodja Akhmet Yassawı 7. International Congress on Scientific Research Mingachevir State University, Mingachevir, Azerbaijan, February 24-25, Proceedings Book* Volume 2:64-85.

Cevdet Paşa, Ahmet. 2016. *Belâgat-ı Osmâniyye*. Çev. Mehmet Gümüşkılıç. İstanbul: Kapı Yayınları.

Çulfaz, Şevval Sena. 2024. "Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 665/2 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi". Yüksek Lisans Tezi Tezi, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi.

Demir, Hamit - Oğuzhan Aydın. 2024. "Sûfî Söylem ve Bir Metaforik Unsur Olarak Tasavvuf Edebiyatında Kuşlar". *Dergiabant* 12, 2:325-339.

Enönlü, Haluk. 2019. "La'lizade Abdülbaki'nin Aşk ve Cezbe Hakkındaki Görüşlerinin Tasavvufi Açıdan Değerlendirilmesi". *Kisbu İlahiyat Dergisi* 2:93-109.

Gölpınarlı, Abdülbaki. 1977. *Tasavvuf'tan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.

İçli, Ahmet. 2017. "Amîkî, Şeyh Amîkî (d.?-ö.?) Divan Şairi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*Ankara: Ahmed Yesevi Üniversitesi. Erişim: 29 Haziran 2025.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com

Kalyon, Abuzer. 2011. "Peşteli Hisâlî: Metâli'ü'n-Nezâ'ir (II. Cilt): İnceleme-Metin". Doktora Tezi Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Kaya, Bilge. 2003. "Hisâlî: Hayatı-Eserleri ve Metâliü'n-Nezâir Adlı Eserinin Birinci Cildi (İnceleme-Metin)". Doktora Tezi Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Kaya Yiğit, Bilge - Abuzer Kalyon. 2013. "Peşteli Hisâlî'nin Metâli'ü'n-Nezâ'ir Mecmuası ve Mecmuada Yer Alan Şairlerin Mahlasları". *Turkish Studies* 8, 1 Winter:335-371.

Majda, Tadeusz. 1967. *Katalog rękopisów tureckich i perskich*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowa.

Sezen, Tahir. 2017. *Osmanlı Yer Adları*. 2. basım. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.

Tarlan, Ali Nihat. 1945. *Hayâlî Bey Divanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Taş, Hakan. 2008. "Klasik Türk Şiirinde Türkçe Sözcüklerde Med". *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi 19* , 143-156.

Taş, Hakan. 2010. *Vusûlî [ö. 1000/1592]: Divan [İnceleme-Metin-Çeviri-Açıklamar-Dizin]*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Yapıcı, İpek. 2021. "Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesinde Bulunan 00010 ve 01377 Nolu Şiir Mecmualarının Transkripsiyonu ve İncelenmesi". Yüksek Lisans Tezi Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

Yılmaz, Hüseyin. 2019. "Türk Edebiyatında Manzum Menâsik-i Hac Tercümeleri ve Amîkî'nin Fütûhu'l-Harameyn Tercümesi (Metin, İnceleme ve Çeviri)". Yüksek Lisans Tezi Tezi, İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

Zülfe, Ömer. 2011. *Şiirin İzinde Sözün Gölgesinde, Osmanlı Şiirinden Kelimeler, Kavramlar, Deyimler*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

Şiljak Yesenkovic, Amina. 2016. "Hamza Bali ve Bosna Hamzevilerine Ait Notlar". *Kütahyalı Bilge Şair Sunullah-ı Gaybi ve Dönemi*, 59-64. Bursa: Emin Yayınları.

Ġazeliyyāt-ı ʿAmīḳī Çelebī

ḥarfü ʾl-elif

1.
remel-i müseddes-i maḫbūn u maḥẕūf
fāʿilātün feʿilātün feʿilün

1. ṭāyir-i ʿarş-ı berīn şeyḫ ʿaṭā
hem-per-i sidre-nişīn şeyḫ ʿaṭā
2. reh-nümā-yı reh-i şerʿ ü taḳvá
ehl-i taḥḳīḳ u yaḳīn şeyḫ ʿaṭā
3. server-i ḫayl-i meşāyıḫ-ı ḳibār
pīr-i mürşid-i güzīn şeyḫ ʿaṭā
4. mihr-i burc-ı felek-i ʿizz ü şeref
yaʿnī kim zühre-cebīn şeyḫ ʿaṭā
5. aldı meydānı ʿ**amīḳī** kime kim
himmetin ḳoşa ḳarīn şeyḫ ʿaṭā

2.
hezec-i müs̲emmen-i sālim
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. dėmez bāġ-ı ruḫından bārī bir şeftālū gel al ma
nėc’olur ḥālüm ol sīb-i ẕeḳanla bilmezin eyvā
2. yüzüŋ ṣubḥ-ı ṣafā ėy āfitābum dişlerüŋ pervīn
gözüŋ mirrīḥ cebīnüŋ zühre ḳaşuŋ ġurre-yi ġarrā
3. hilālüŋ görmeyen bu çeşm-i nemnāke naẕar ḳılsun
temāşā olınur ʿaks-i meh-i nev lā-cerem fī ʾl-mā
4. zamān-ı ḥüsnüŋ āḫır oldı ḫaṭṭ-ı pür-fiten çıḳdı
ki her yüzden olur āḫır-zamānda fitneler peydā
5. delü ḳanluluḳ eyler dėyü kūy-ı yārda her dem
ʿ**amīḳī** seyl-i eşk-i çeşmüme dil uzadur deryā

---

1 178[b]
2 179[a]

3.
remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḳṭūʿ
fāʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1. murġ-ı dil ʿışḳ hevāsında uçar bī-pervā
dökülüp bāli eger ḳalur-ısa bī-per vā
2. şāh-ı ġam mülk-i dili vėrdi sipāh-ı derde
āhumı yazdı berātına anuŋ bād-ı hevā
3. bir yaŋa ḫāl ü ḫaṭ u bir yaŋa zülf-i siyehüŋ
ḳara yazularımış başuma bunca sevdā
4. müy-ı jūlīde degül serde eyā leylá-veşüm
ḳays-ı vaḳtem ki yuva eyledi murġān-ı belā
5. ḫaylīce aġzı köpürüp bulanup çalḳandı
ḥased-i seyl-i sirişkümle ʿ**amīḳī** deryā

ḥarfü ʾl-bā

4.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḳṣūr
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilān

1. künc-i fürḳatde yatur hem ḫasta göŋlüm hem ġarīb
derd bunda ḫāṭırın almaz ele bārī ṭabīb
2. yāri z̲ikr ėtduḳça vaṣf-ı ḫālin iḥżār eylerem
kim dėmişler dostlar uz̲kur ḥabīb uḥżur zebīb
3. ḫasretüŋden ėy ḫalīlüm ḳılayın ʿazm-i hicāz
kaʿbe-yi kūyuŋ ṭavāfı çünkim olmadı naṣīb
4. ġayret-i ḫārıymış ėy gül bülbüle kār eyleyen
ehl-i ʿışḳuŋ nėtekim derdin ziyād eyler raḳīb
5. bu ʿ**amīḳī** ḫasta-ḫāṭır nėce cān ḳurtara kim
çeşm cāz̲ū ḳaş ise mekkār ġamzeŋ dil-firīb

[3] 196[b]
[4] 181[a]

ḥarfü ʾt-tā

5.
hezec-i müseddes-i sālim ü maḳṣūr
mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. dėdüm ben ḫasta-dil oldum melāmet
dėdi siz sāġ şimdi biz selāmet
2. o ḳadd ü ḳāmeti görse müeẕẕin
ėder alláhu ekber ile ḳāmet
3. dile ṭoġruldı geldi ėy ḳaşı yā
bu kez gösterdi tīrüŋ istiḳāmet
4. raʿiyyet yazdılar ʿışḳuŋ köyinde
neden ėy şeh dile bunca riʿāyet
5. ḳıyām ėtse ʿ**amīḳī** gitmege yār
başuma ḳopar ol sāʿat ḳıyāmet

ḥarfü ʾr-rā

6.
remel-i müṣemmen-i sālim ü maḳṣūr
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilān

1. gird-bād-ı ġamla her dem dīde-yi cān pür-ġubār
ėy dirīġā bize göz açdurmadı bu rūzigār
2. kebk[eb]-i dildāra beŋzetdüŋ dėyü kevkeblerüŋ
pīr-i çarḫuŋ başına od yaḳdı āh-ı pür-şerār
3. muġber olsa göŋlümüŋ mirʾātı vechi yoḳ mıdur
kim keder vėrdi ruḫ-ı dildāra ḫaṭṭ-ı jeng-bār
4. zāruŋa germ olma kim sencileyin ėy ʿandelīb
murġuz özümüz uçurmışdur hezārān murġ-ı zār
5. menbaʿ-ı eşküm ʿ**amīḳī** çün yürek başındadur
çeşme-yi çeşmüme dėrlerse n'ola başlu pıŋar

---

5 195[b]
6 179[a]

7.
hezec-i müs̲emmen-i sālim
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. şafaḳ ṣanmaŋ görinen āteş-i sūz-ı derūnumdur
bu çarḫ-ı ser-keşüŋ baġrını ben yaḳdum zebūnumdur
2. ṭabībā zincīr-i zülfüŋle ben dīvāneyi bend ėt
bahār-ı ḥüsnüŋi gördüm yine vaḳt-i cünūnumdur
3. ḫaṭ u zülfüŋ ki pinhān ėtdiler mihr-i ruḫuŋ benden
biri rūz-ı siyāhum biri baḫt-ı ser-nigūnumdur
4. nė ġam bir gūy-ı ser çevgān-ı ġamdan ʿarṣa-yı ʿışḳda
ki ser-gerdān u ġalṭān eylemek eski oyunumdur
5. ʿ**amīḳī** naẓmumuz siḥr oldı ṣanma ḳuru efsāne
müsaḥḥar ėdecek yāri bu şiʿr-i pür-füsūnumdur

8.
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. cān ʿāleminde mihr-i ruḫı āfitābdur
sevdā-yı zülfi ġamları birer seḥābdur
2. bu yıḳılası dünyáda vīrāne göŋlümüŋ
seng-i cefā-yı yār-ile ḥāli ḫarābdur
3. ʿışḳıyla nice şerḥ ėdeyin dil ḥikāyetin
el-ḳıṣṣa degme ḳıṣṣası birer kitābdur
4. aġyār-ı kej-naẓar bize bezm-i nigārda
şol göz ucıyla baḳduġı ʿayn-ı ʿaz̲ābdur
5. ḥālüŋ ʿ**amīḳī** n'olacaġın hėç şayar mısın
bī-ʿad cerāyimüŋ çü senüŋ bī-ḥisābdur

[7] 180[a]
[8] 182[a]

9.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. kīmyā-yı ḫāk-i pāyuŋa şu kim rū-māl olur
her neye ḳılsa naẓar zer gibi ʿayn-ı māl olur
2. ḳays-ı nā-şāduŋ demādem ḳanlu yaşın silmeden
lālenüŋ deşt-i belāda destmāli al olur
3. bu ne ḥikmetdür ki nūş ėtdükçe derdi şerbetin
ḫasta göŋlüm ėy ṭabīb-i cān u dil ḫoş-ḥāl olur
4. sen ḳıyāmet-ḳad mesīḥā-demle ḥaşr olduḳça ben
reşk ile ol dem raḳīb-i ḫar hem-ān deccāl olur
5. pōta-yı ʿışḳuŋda ḳalbin āteş-i iḫlāş-ıla
her kim arıdursa mānend-i ʿ**amīḳī** ḳāl olur

10.
remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḥẕūf
fāʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. şanmaŋız ʿālem-i fānīde ki ṣıḥḥat demidür
ġam u endūh u belā derd-ile miḥnet demidür
2. bezm-i hicrānda göŋül yād-ı lebüŋ ile müdām
ḳan yudar mey yėrine derd-ile fürḳat demidür
3. eşküm eṭfālini ayaḳda ḳoyup gitdüm ben
naẓar eyleŋ o yetīmlere ki şefḳat demidür
4. ikilikden geçelüm vaḥdet-i ṣırfa ėrelüm
kes̲reti terk ėdelüm kūşe-yi ʿuzlet demidür
5. ėy ʿ**amīḳī** gider elden çü bu ser-māye-yi ʿömr
naḳd-i ʿirfāna çalış imdi ki furṣat demidür

[9] 182[a]
[10] 182[b]

11.

taḫmīs-i ʿamīḳī ġazel-i ḫayālī
hezec-i müşemmen-i sālim
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. cihān-ārā cihān içindedür arayı bilmezler
   dolu her ara ammā rāy-ıla orayı bilmezler
   ne mest olmış bular kim sāḳī-yi ṣahbāyı bilmezler
   arada yoġ-iken ġayrı neden mevlāyı bilmezler
   çü māhīler ki deryā içredür deryāyı bilmezler

2. ḫamīde-ḳadlerine rişte-yi eşki ṭaḳar bunlar
   kemān-ı miḥneti dest-i ḳażā şundı çeker bunlar
   melāmet oḳlarına sīneler eyler siper bunlar
   duʿā sehmiyle ḳalḳanın ṭoḳuz çarḫuŋ deler bunlar
   atarlar tīr-i maḳṣūdı nedendür yāyı bilmezler

3. ḫarābāt ehline dūzaḫ ʿaẕābın aŋma ey zāhid
   metāʿ-ı pendüŋüŋ bāzārını gel eyleme kāsid
   gelecek miḥnetüŋ ḳaydın yėmek endīşe-yi fāsid
   ḳomazlar bu güni yarına var sen söyleme zāyid
   ki bunlar ibn vaḳt oldı ġam-ı ferdāyı bilmezler

4. şafaḳ gün ḳan içinde dāġını seyr ėtse ʿāşıḳlar
   kevākib gibi bīdār olan ol gözi uyanıḳlar
   nėtekim ṣubḥ-ı ṣādıḳ yüzleri aġ alnı açıḳlar
   bu günden daḫı rūşendür ne ṭaŋ ol ḳavli ṣādıḳlar
   güneşden ẕerre görmezler felekde ayı bilmezler

5. **ḫayālī** faḳr şālına çekenler cism-i ʿuryānı
   teʿalluḳ ḫār u ḫāşākinden ėdüp pāk dāmānı
   *ʿ**amīḳī** gibi olanlar fenā iḳlīminüŋ ḫānı*
   serīr-i mülk-i istiġnānuŋ anlar oldı sulṭānı
   anuŋla faḫr ėderler aṭlas u dībāyı bilmezler

[11] 189[a]. Tahmis edilen gazel *Hayâlî Bey Divanı'*nda vardır (Tarlan 1945, 125).

12.
hezec-i müs̲emmen-i sālim
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. egerçi kim yolın urmış dil-i güm-rāhumuz vardur
bi-ḥamdi ʾlláh hidāyet-baḫş bir alláhumuz vardur

2. ṭarīḳ-i zühd ü taḳvánuŋ yolını zāhidā urduŋ
ser-i kūy-ı ḫarābāta çıḳar bir rāhumuz vardur

3. ġam-ı ʿışḳa zemīn ü āsumān iki güvāhumdur
ki bunda seyl-i eşk ü anda dūd-ı āhumuz vardur

4. bu ṭāḳ-ı ḳaṣr-ı nüh-tārem ėşigine ėrişmezmiş
ḥaḳīḳat ʿāleminde bir yuca dergāhumuz vardur

5. bizi bī-kes ṣanup incitmesün her bir kes-i nākes
ʿ**amīḳī** kimsesizler kimsesi alláhumuz vardur

13.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. çeşm-i nemnākümde kim ʿaks-i ruḫ-ı cānān yatur
ṣan derūn-ı ābda berg-i gül-i ḫandān yatur

2. ėy sehī-ḳad ser-keş olma nėçe serv-i ser-firāz
sāye-veş ṭoprāġa düşmiş ḫāk-ile yeksān yatur

3. dilberā tīġuŋ ḫayāli bu derūn-ı sīnede
bir yalıŋ yüzlü-durur ḳoynumda kim ʿuryān yatur

4. bu dil-i miskīn yine ḫaylī perīşān-ḥāldür
tā ki gerdānuŋda zülfüŋ böyle ser-gerdān yatur

5. ėy ʿ**amīḳī** medfen-i künc-i maḥabbet olalı
bu ḫarāb olası göŋlüm ḫayliden vīrān yatur

[12] 192[a]
[13] 193[a]

14.
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḳṣūr
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilān

1. şeb-revlik ėtmeyeydi bu veche meh-i münīr
götürmez-idi yüzine ėy āfitāb kir
2. ṭaḳmadı bārī boynuma zincīr-i zülfini
ol kāfire müsülmān olan olmasun esīr
3. mīr-i belāya ḫāne-yi dildür ḳonaḳ yėri
sulṭān-ı ʿışḳa taḫta-yı sīnem-durur serīr
4. şun ayaġı elüme ki ġam pāyimāliyem
ḳaldum ayaḳda olmaz-ısaŋ sāḳī dest-gīr
5. ḥüsnüŋ zekātın isteyü geldi ėşigüŋe
bī-çāre derdümend ʿ**amīḳī** faḳīr ḥaḳīr

15.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. vaṣf-ı ḫaṭṭuŋ dil derūn-ı sīnede pinhān oḳur
ġār içinde ḥażret-i ṣıddīḳ ṣan ḳurʾān oḳur
2. mekteb-i gülşende bülbül ṭıfl-ı ebced-ḫᵛān iken
manṭıḳu ʾṭ-ṭayrı görüp şimdi bahāristān oḳur
3. ṭıfl-ı dil ḥikmet kitābını n’ola ḫatm eylese
muṣḥaf-ı ḫaṭṭ-ı lebüŋden sūre-yi loḳmān oḳur
4. daʿvet ėtdi soḫta-cānım dile derd ü ġamuŋ
taʿṭīl-i fürḳat şebinde ḥücreye yārān oḳur
5. vaṣf-ı ḥüsnüŋ ḳıldı kūyuŋda ʿ**amīḳī** gūyiyā
ḥażret-i muḫtār naʿtın kaʿbede ḥassān oḳur

---

[14] 193[a]

[15] 193[b], 197[a].

16.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. bezm-i ʿışḳ içre şular kim bir ḳadeḥ nūş ėtdiler
iki ʿālem ġuşşasın ol dem ferāmūş ėtdiler

2. ḫoş degüldi başumuz bādeyle ammā zāhidā
sāḳī-yi tevbe-şikenle bizi ser-ḫoş ėtdiler

3. çāk ėdüp ʿuryān olanlar bu teʿalluḳ cāmesin
şāhid-i maḳṣūdı gömleksiz der-āġūş ėtdiler

4. şol perī-peykerlerüŋ ālāyı ḳorḳutdı bizi
yine bir ṣūretle geçdiler ki bī-hūş ėtdiler

5. ėy ʿ**amīḳī** ėşidüp bu baḥr-i gevher-bāruŋı
ehl-i diller yine deryālar gibi cūş ėtdiler

17.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ṣūretā mirʾāt-ı ʿışḳ rūy-ı melāmet gösterür
maʿnáda yüz vech-ile vech-i selāmet gösterür

2. bir ḫum içre vėrdi āb u āteşe ḫoş imtizāc
ḫalḳa pīr-i mey-kede özge kerāmet gösterür

3. ḫaylīce esdi ṣavurdı bād-ı āh-ı serdümüz
āh kim yine bürūdetden ʿalāmet gösterür

4. yėr yėrin alláhu ekberden ḳopar āvāzeler
ehl-i ʿışḳa her ḳaçan ol serv ḳāmet gösterür

5. ėy ʿ**amīḳī** biz melāmet ehlini pīr-i muġān
kendü yolına çeküp rāh-ı selāmet gösterür

[16] 194[a]
[17] 194[b]

18.
hezec-i müseddes-i sālim ü maḥẕūf
mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1. şarābuŋ laʿl-i yāre nisbeti var
marīż-i cāna ḫoşça şerbeti var
2. düşelden mihre mihrüŋ şevḳı ėy meh
göge ėrdi başı germiyyeti var
3. dėdüm demdür çala can kūs-ı riḥlet
dėdi şabr ėt anuŋ da nevbeti var
4. raḳīb-i şerri öldürdüm dėmiş yār
çoġ olsun ʿömri ḫayra niyyeti var
5. ʿ**amīḳī** cān alup şatmaḳdur işi
ne ġam gül gibi elde şanʿatı var

19.
remel-i müseddes-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. maḳṣūduŋ çünkim cefādan nāzdur
günde yüz biŋ cevr ėderseŋ azdur
2. murġ-ı cānı ḳılmaġa çeşmüŋ şikār
perr-i müjgān açdı bir şehbāzdur
3. saŋa geçmiş ėy ḳaşı yā göŋlümi
tīr-i ġamzeŋ oḫ nėçe ġammāzdur
4. rişte-yi zülfüŋde dil cān oynadur
cāna ḳalmazdan daḫı cānbāzdur
5. bu ʿ**amīḳī** bende ḥālince şehā
ehl-i ʿışḳ içinde bir mümtāzdur

[18] 195[a]
[19] 195[a]

20.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ėy melek ḳavs-ı ḳuzaḫ dest-i ḳażā çevgānıdur
kim bu meydān içre gerdūn güy-ı ser-gerdānıdur

2. cennet-i kūyuŋda azdurmaḳ diler bizi raḳīb
ḥaḳdur ėy ḥūrī ki ādem ādemüŋ şeyṭānıdur

3. āl vālā ṣaŋmaŋız pīrāhen-i çākinde kim
boynına düşmiş-durur üftāde gönlüm ḳanıdur

4. laʿl-i cān-baḫşıyla her dem mürdeler iḥyā ėder
şol mesīḥā-dem ṣanem biʾlláh cānlar cānıdur

5. vuṣlata ėrdüm ʿ**amīḳī** dėrse taʿyīb eylemeŋ
şāʿire şehr içre şöhretler vėren yalanıdur

21.
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. farḳ-ı felekde ṣanma görinen hilāldür
yārüŋ semendi naʿli nişānına dāldür

2. kūy-ı belāda kelle-yi mecnūn kāsesin
gördüm segān-ı leyláya ṣunmış sifāldür

3. mey-gūn lebüŋi öpmege çün āl ėder müdām
ḳanını sāḳī sāġaruŋ içsek ḥalāldür

4. laʿl-i lebüŋ ki ortaya aldı ḫaṭ-ı siyāh
ẓulmet içinde ṣanasın āb-ı zülāldür

5. ṣanma ʿ**amīḳī** ʿillet-ile rūy-ı zerd-imiş
ḳalbin eritdi pōta-yı ʿışḳuŋda ḳāldür

---

20 195[b]
21 196[b]
5 ʿışḳuŋda: ʿışḳuŋdur Y.

22.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. burc-ı ḥüsn üzre meh-i nev gerçi bir meh-pāredür
āfitābum ḫaddüŋe nisbetle yüzi ḳaradur
2. āşinā olalı ʿışḳuŋ-ıla ėy dürr-i yetīm
nüh felek girdāb-ı eşküm içre bir āvāredür
3. bister-i miḥnetde ölümlü yatur nā-çār olup
ėy ṭabīb-i cān yėtiş kim dil ḳatı bī-çāredür
4. mezraʿ-ı dilinde yārüŋ bitmedi toḫm-ı vefā
vārısa ol bī-vefānuŋ göŋli seng-i ḫāredür
5. eşk-i çeşmüŋden senüŋ ter düşdügine dilberüŋ
ėy ʿ**amīḳī** aġlama kim bu da bir sitāredür

23.
hezec-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. yüz buldı ruḫuŋdan ḫaṭuŋ ėy meh neler eyler
bu fitneleri gerdiş-i devr-i ḳamer eyler
2. yėr yüzini ġarḳ ėtdi sirişküm dėyü nālem
ḫalḳa çaġırup bām-ı felekden ḫaber eyler
3. mihr ü mehi revzen ėdinüp ḳaṣr-ı felekden
her bir melek ol zühre-cebīne naẕar eyler
4. yolsızlik ėdüp başmayalum kibr-ile ḫāke
kim devr-i zamān bizi daḫı reh-güẕer eyler
5. mānend-i ceres başladı efġāna ʿ**amīḳī**
beŋzer ki yaḳında bu cihāndan sefer eyler

[22] 196[b]
[23] 197[a]. Matla beyti Hisâlî'de vardır (Kaya 2003, 522).

24.
remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḳṭūʿ
feʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1. ṣanemā kendüyi her kim ki müsülmān ister
küfr-i zülfüŋ hevesin sīnede īmān ister
2. ḫıżr-ı dil ḫaṭṭ-ı lebüŋde ė sikender-liḳā
ẓulümāt içre gezüp çeşme-yi ḥayvān ister
3. ḫᵛāce-yi bād-ı ṣabādan yine ṭıfl-ı bülbül
mekteb-i bāġa varup ders-i gülistān ister
4. sāḳiyā ġamze-yi mestüŋ meze ėdindi beni
sīne tennūrına geldi yine biryān ister
5. dāġlar ḳurşına doymadı ʿ**amīḳī** göŋlüm
ṭıfl-ı nā-dān gibi kim ikide bir nān ister

25.
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. bāzār-ı ḥüsn içinde femüŋ bī-behānedür
bir ẕerresine bilmedi kimse behā nedür
2. ḫāşāḳ müjelerle iki gözlerüm hem-ān
murġ-ı ḫayāl-i yāre birer āşiyānedür
3. sürmekde ebr-i dūd-ı siyāhum ḳaṭārını
berḳ urduġınca nālelerüm tāziyānedür
4. eflāke çıḳdı āteş-i āhumla dün gėce
encüm şerāre vü meh-i nev bir zebānedür
5. dervīş ʿ**amīḳī** dergeh-i pīr-i muġāna var
ölince ḫıẕmet eyle ulu āsitānedür

[24] 197[b]
[25] 197[b]

26.
ḫāfīf-i müseddes-i maḫbūn u maḳṭūʿ
feʿilātün mefāʿilün faʿlün

1. ġalaṭuŋ ėy raḳīb muḥkemdür
defʿ olınmaz ḳażā-yı mübremdür

2. şādlıḳda mużāʿaf oldı ġamum
vārısa birbirine müdġamdur

3. serv ü gül ġuncada görilmedi bu
bu ne ḳadd ü ḥad ü bu ne femdür

4. baŋa ter düşme görüp eşkümi kim
çıḳdı gözümden ol benüm nemdür

5. oldı sözde ʿ**amīḳī** mīr-i kelām
milket-i naẓm aŋa müsellemdür

27.
hezec-i müşemmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. zülfüŋle ḫaṭuŋ gerçi belā üzre belādur
bilmem velī müjgānuŋı ne ḳara ḳażādur

2. ḫāk-i ḳademüŋ merdüm-i dīdemden ayırma
kim ehl-i baṣīret olana küḥl-i cilādur

3. ger dār-ı melāmetde ridāsıyla aṣarsaŋ
yüz mi çevürür sōfī şu kim ehl-i rıżādur

4. zāhid ki sebük-bār geçer rāh-ı fenāda
peşmīne-yi ṣad-pāresine baḳma ḳabādur

5. aġyār-ıla gördi ser-i kūyında beni yār
dėdi ya bu [ya]nuŋca ʿ**amīḳī** ne belādur

---

[26] 198[b]
[27] 199[a]

28.
hezec-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. yüzinde mehüŋ ḫāk-i rehüŋden es̲eri var
ḳadriyle göge ėrdi başı bunca feri var
2. ger başumı biŋ yėrde yararsaŋ yine senden
her seng-i cefā kim gele baş üzre yėri var
3. seyr ėtmege meclisi göz ėdindi ḥabābı
bezm ehline beŋzer ki şarābuŋ naẕarı var
4. ḫaṭṭuŋ çıḳa geldi gideli olmadın üç gün
kim bile ki ʿuşşāḳa ne ḳara ḫaberi var
5. pādāş olımaz merkeb-i ten dėyü ʿ**amīḳī**
çün kūy-ı fenāda ḳodı özge seferi var

ḫarfü ʾz-zā

29.
hezec-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. olmasa ḫaṭı gün ruḫı üzre ʿaceb olmaz
şol yėrde k'ola mihr-i cihān-tāb şeb olmaz
2. göz dikdi o servüŋ ayaġı tozına nergis
aç gözli gedālarda begüm hėç edeb olmaz
3. şōfī yudum el ben heves-i bezm-i cināndan
yüz yumazın ol yėrde ki āb-ı ʿineb olmaz
4. dik gelmesün ol serv-i ser-efrāza ṣanevber
çün anda ruḫ-ı gül-gūn-ıla ġunca-leb olmaz
5. aġyāra ṣaḳın ṭaḳmayasın nām-ı ḥabībi
aḥmed adı bū-cehle ʿ**amīḳī** laḳab olmaz

[28] 199[b]
[29] 201[a]

ḥarfü ʾş-şīn

30.
hezec-i müs̲emmen-i sālim
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. yüz urup şol ki seng-i āsitān-ı yāre yaṣdanmış
   başı eflāke ėrmiş mihr-i pür-envāra yaṣdanmış
2. muḳārin oldı ṣan ebr-i sepīde mihr-i ʿālem-tāb
   o meh-rū mest olup meclisde kim destāra yaṣdanmış
3. cihān deyrinde pür-ḥayret ṣalıpdur naḳş-ı taṣvīrüŋ
   ki her büt ṣūreti bī-cān olup dīvāra yaṣdanmış
4. ġam-ı şīrīn-ile ferhād miḥnet kūhsārında
   ḳara ṭopraḳ döşenmiş daḫı seng-i ḫāra yaṣdanmış
5. seʿādet pāyesine ėrdi vü başına gün ṭoġdı
   ʿ**amīḳī** dün gėce tā zānū-yı dildāra yaṣdanmış

31.
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. kāfir müjesi hey ne ʿaceb cān-sitān-imiş
   şol türk-i mestī ḳan döküci türkmān-imiş
2. bu zülf-i cilveger ki ḫaṭuŋdur mesīresi
   çīn gülşeninde ṭāvus-ı hindūsitān-imiş
3. āḫır-zamān-ı ḥüsnüŋ ėrişdi belürdi ḫaṭ
   geldi ẓuhūra fitneler āḫır-zamān-imiş
4. her gėce āh-ı meşʿaledārum çıḳup gider
   burc-ı felekde ṣubḥa degin pāsbān-imiş
5. evṣāf-ı şehd-i laʿlüŋi şīrīn-beyān ėder
   gülseŋ ʿ**amīḳī** ṭūṭī-yi şīrīn-zebān-imiş

[30] 180[b]
[31] 181[b]

ḥarfü ʾl-ḳāf

32.
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. cisminde serv naḳşın ėder cā be-cā ḳabaḳ
bir serv-ḳadde oldı meger mübtelā ḳabaḳ

2. pīr-i muġāna vardügüŋi duydı muḥtesib
bilmem kimüŋ başına ḳonur ṣōfiyā ḳabaḳ

3. boġazı ipli aşılacaḳdur ki yār-ıla
mey ṣohbetini eyler-imiş dāyimā ḳabaḳ

4. ġavvāṣ-ı baḥr-i ġam geçinür dīde merdümi
deryā-yı eşküm içre ne lāzım aŋa ḳabaḳ

5. ṭaḳıldı rindlerüŋ yanına hėç kesilmedi
oldı ʿ**amīḳī** hem-dem-i ehl-i ṣafā ḳabaḳ

33.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. kūy-ı dilberde vaṭan dut anda rūy-ı yāre baḳ
ṣaġlıġuŋda cennete gir ölmedin dīdāra baḳ

2. ṣōfiyā abdāl gördüŋse tehī ṣanma beni
cürʿadān-ı sīnem içinde yatan esrāra baḳ

3. baḥr-i ẕāta ėrmeyince sālik olmaz ber-sükūn
ʿazm-i vaṣl-ı yemm ėdelden sürʿat-ı enhāra baḳ

4. ādemüŋ faḳr u ġınāsı bir ḳarār üzre degül
gāh pūşīde gehī ʿuryāndur eşcāra baḳ

5. bilmek isterseŋ ʿ**amīḳī** ʿumḳını ėy müddeʿī
dīde-yi inṣāf-ıla bu naẓm-ı gevher-bāra baḳ

[32] 192[b]
[33] 199[a]

ḥarfü ʾl-kāf

34.
ḫāfīf-i müseddes-i maḫbūn u maḥẕūf
fāʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. ʿāşıḳıŋ baġrı pāre pāre gerek
ser be-ser cismi yāre yāre gerek
2. ehl-i ʿışḳuŋ çü yılduzı yoḳdur
bārī bir āh-ı pür-şerāre gerek
3. ol güneş yüzlü kevkeb-i eşke
hey begüm baḳmaġa sitāre gerek
4. ḳatı yaṣduḳdadur ġamuŋla başum
bālişüm şimdi seng-i ḫāre gerek
5. ḫasta bī-çāredür ʿ**amīḳī** dėdüm
ol ṭabīb dėmedi ne çāre gerek

35.
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. ġamzeŋe ḳarşu durmaġa cānda hüner gerek
böyle cigerver olmaġa illā ciger gerek
2. çīnden getürdi nāfeyi sevdā-yı zülf-i yār
terk-i diyār eylemege bir çeker gerek
3. cevre taḥammül ėdemeyüp oldı cān revān
ʿāşıḳda ṣabr ḳalmasa dėrler sefer gerek
4. bir rişte ile baġladı dünyā-yı zen seni
kesmege bu teʿalluḳ ipin keskin er gerek
5. evṣāf-ı şehd-i laʿl-leb-i yāri yazmaġa
kilküŋ ʿ**amīḳī** elde senüŋ ney-şeker gerek

---

[34] 179[b]
[35] 180[b]

36.
remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḥẕūf
fāʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. gülşene düzd-i ṣabā geldi seḥerden èverek
dik gelüp serv dèdi kim eyü geldüŋ yèlerek
2. jāleler bülbüli aġlarsa ne ṭaŋ ṣām u seḥer
dem be-dem ḳanın içer ġunca yüzine gülerek
3. gördi öykindi fem-i yāre açılup ġunca
gitdi gülşenden anuŋ aġzına bülbül sögerek
4. yine èy ḳaşı kemān deldi felekler siperin
şol-ḳadar kim atarın āhum oḳını çekerek
5. ʿarş-ı aʿlāya yine èşigini beŋzetdüŋ
èy ʿ**amīḳī** göge çıḳarduŋ o māhı ögerek

ḫarfü ʾl-mīm

37.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. bu ten-i ḫāṣāki terk èdüp hevādan geçmişem
şāhbāz-ı lā-mekānam kim yuvadan geçmişem
2. ṭāyir-i gülzār-ı ḳudsam yüksek uçmaḳda bugün
himmetüm perriyle pervāz-ı hümādan geçmişem
3. ḫīleyi çalḳatdı ben kendüm bilelden rūzigār
cev be-cev ġırbāl-i çarḫ-ı pür-cefādan geçmişem
4. degme ḳubruŋ minnetini çekmezin zenbūr-vār
nūşı nīşe vèrmişem bāl ü belādan geçmişem
5. tekye-yi ʿışḳuŋ ʿ**amīḳī** baş açuḳ abdālıyam
māsivāyı terk èdüp tāc u ḳabādan geçmişem

[36] 195[a]
[37] 181[b]

38.
remel-i müs̱emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. sīne-yi pür-dāġ-ıla gülzāra yoḳdur minnetüm
nālişümle ʿandelīb-i zāra yoḳdur minnetüm
2. bir gedāyam mülk-i istiġnā müsellemdür baŋa
bende-yi şāh-ı ġamam ḫunkāra yoḳdur minnetüm
3. dürr-i dendānuŋ ḫayāli çeşm-i pür-nemde yatur
ḳaʿr-ı deryāda dürr-i şehvāra yoḳdur minnetüm
4. bu dil-i miskīnde sevdā-yı zülfüŋ var iken
ẕerre deŋlü nāfe-yi tātāra yoḳdur minnetüm
5. tekye-yi ʿışḳuŋ bürehne baş açuḳ abdālıyam
ėy ʿ**amīḳī** cübbeye destāra yoḳdur minnetüm

39.
hezec-i müs̱emmen-i sālim
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. müdāvā ḳılduġınca ben ziyāde derdnāk oldum
ṭabībā şerbet-i derdüŋ ėrişdür kim helāk oldum
2. göŋül kesb-i hevā ḳılmaġ-içün bād-ı muḥabbetden
varup deryā-yı ḥüsn-i yāre ḳarşu sīne-çāk oldum
3. ḫarābāt erleri ṣaçsun dėyü üstüme bir cürʿa
muḥabbet bezmigāhında ayaġ altında ḫāk oldum
4. şerāb-ı derd-ile işletmege mey-ḫāne-yi ʿışḳı
ten-i zerd ü nizārumla belā bāġında tāk oldum
5. ʿ**amīḳī** kaʿbe-yi kūyında yārüŋ zemzem-i eşküm
yusa cism-i günehkārum anadan ṭoġma pāk oldum

[38] 193[a]
[39] 198[a]

40.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. sāḳiyā laʿlüŋ mey-i gül-fāma teşbīh eyledüm
anda her teb-ḫāleyi bir cāma teşbīh eyledüm

2. ėy yüzi gül gözde zülfüŋden aḳan ter ʿaksini
şīşe içinde gül-āb-ı şāma teşbīh eyledüm

3. mey-kede küncinde tācı ḫırḳası yatur girev
şeyḫ-i şehri ʿāşıḳ-ı bed-nāma teşbīh eyledüm

4. ṣavm-ı hecrüŋden beni ḳurtardı zülf ü ʿārıżuŋ
birini ḳadre birin bayrāma teşbīh eyledüm

5. kaʿbe-yi kūyuŋ yolında bu ʿ**amīḳī** āhını
ėy ḫalīlüm ānī bād-ı sāma teşbīh eyledüm

ḥarfü ʾn-nūn

41.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḳṣūr
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilān

1. ḫālī ḳaldı ten ġam-ı zülfüŋden uçdı murġ-ı cān
mār ucından şimdi-mi vīrāne oldı āşiyān

2. ṣaḳla ʿayyār-ı ecelden saŋa teslīm eyledüm
ḥoḳḳa-yı laʿlüŋde eyle gevher-i cānum nihān

3. yüz sürer üftādeler gibi der ü dīvāruŋa
z̲erre-veş ser-keşüŋ olduġı güneş günden ʿayān

4. dayanur şimdi ʿaṣā-yı āhuma pīr-i felek
bār-ı ʿışḳuŋ çekmeden şol deŋlü olmış nā-tevān

5. aġlamaḳla şöyle ġarḳ ėtdüm ʿ**amīḳī** ʿālemi
k’ eşküm içre nīlüfer bergine döndi āsumān

---

40 198[b]
41 179[a]

42.
remel-i müs̱emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ay olupdur görmeyelden şol melek-sīmā yüzin
   gele mi ol gün ki görem bir daḫı āyā yüzin
2. mihr-i ḥüsnüŋ çavı dutmışdur cihānı nètekim
   ḳaplamışdur āfitābuŋ şöhreti dünyā yüzin
3. yüz vèrüp aġyāra bizden yüz çevürdüŋ dōstum
   nèçe yüzden gösterürsin bize istiġnā yüzin
4. bir pelīde baş ḳoşup şalınduŋ èy serv-i ḫırām
   eşk-i çeşmüm seyle vèrse yèridür ṣaḥrā yüzin
5. èy ʿ**amīḳī** mevc urur āhum yèlinden eşk-i çeşm
   cūşa geldi bād-ıla seyr eylegil deryā yüzin

43.
remel-i müs̱emmen-i maḫbūn u maḥẕūf
fāʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. tīr-i āhumla delersem n'ola çarḫuŋ siperin
   èy kemān-ebrū ġamuŋ yāyını çoḳdan çekerin
2. sūzen-i tīrüŋ ile zaḫmumı diksem ne ʿaceb
   ölmelüyin kefenüm kendü elümle dikerin
3. yılduzuŋ yoḳ dèdügüŋ-içün è meh yanuŋda
   göz yaşın yanuŋa varduḳça bu veche dökerin
4. zencīr-i zülfüŋe baġlanalı dīvāne göŋül
   èşigüŋden beni ḳavduḳça göŋülsiz giderin
5. bir yaluŋ yüzlü güzel şevḳı-la ḥālüm şemʿa
   şöyle yandum ki ʿ**amīḳī** oda yaḳdum cigerin

---

42 180[a]
43 194[b]

44.
remel-i müs̱emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ḳıldı pīr-i mey-kede iḥyā mesīḥā meşrebin
bādeyile eyledi icrā mesīḥā meşrebin

2. deyr-i ʿālemde ʿalāyıḳdan mücerred oldılar
gözleyenler ėy büt-i tersā mesīḥā meşrebin

3. müddeʿī erbāb-ı tecrīdüŋ ne bilsün ḥālini
ḳande duysun her ḫar-ı dü-pā mesīḥā meşrebin

4. olmamışlardur ser-i sūzen ḳadar muḥtāc-kes
dutdı çünkim ehl-i istiġnā mesīḥā meşrebin

5. ṭaşra şalar māsivāyı eylemez aşlā ḳabūl
ėy ʿ**amīḳī** ḳullanur deryā mesīḥā meşrebin

45.
mużāriʿ-i müs̱emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. ḫışmıyla burḳaʿını götürdi cemālden
dilber tecellī eyledi rūy-ı celālden

2. zülfini ḳıldı ḫaylī perīşān nesīm-i ṣubḥ
ėtmez mi iḥtirāz bu miskīn vebālden

3. deryūze loḳmasını yėyüp içmeden ḳaçar
teşḫīş ėder mi ṣōfī ḥarāmı ḥalālden

4. işbu suāle ḫusrevā ḫāżır-cevābdur
ferhād-ı dil fiġānını ṣorsaŋ cibālden

5. her mübteẕel hevāsına uyma ʿ**amīḳiyā**
ger ḳurtulam dėr-iseŋ eger ibtiẕālden

---

[44] 198[a]
[45] 199[b]

ḥarfü ʾl-hā

46.
remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḳṭūʿ
fāʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1. ḳarılaşdı dil ü cān laʿl-mīzāb üstinde
şimdi-mi ceng ü cidāl oldı şarāb üstinde
2. cān revān oldı ḫaṭuŋ vaṣfını iẕʿān ėderek
cān vėrür ṭālib olan soḫta kitāb üstinde
3. baḥr-i nīl üzre ḳabaġıyla ḥabeş ṭıflı-durur
ʿaks-i ḫālüŋ ṣanemā çeşm-i pür-āb üstinde
4. sāye-yi zülfüŋi düşürme ḫaṭuŋ üzre şehā
vechi yoḳ ẓıll-ı hümā ola ġurāb üstinde
5. her biri seyl-i fenā vādīsidür şerḥa degül
ėy ʿ**amīḳī** görinen cism-i ḫarāb üstinde

47.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. pāye-yi ʿālīye çıḳdı kāküli dildārda
ėrdi miʿrācına aşılmış yatur dil dārda
2. ġunca çāk ėdüp yaḳasın derd-ile gül zār ėder
güş ėdelden bülbülüŋ nālişlerin gülzārda
3. nāfe sevdāsıyla ʿazm-i çīn ḳılmaḳ gey ḫaṭā
bu sebebden ḳaldı göŋlüm zülf-i ʿanber-bārda
4. sāġar-ı mey içre peydā oldı ṣan ʿaks-i hilāl
sāḳiyā ḳaşuŋ ḫayāli dīde-yi ḫūn-bārda
5. ėdeyin pinhān cānım gevherin aġyārdan
ėy ʿ**amīḳī** ḥoḳka-yı laʿl-i leb-i dildārda

---

46 179[b]
47 180[a]

48.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ʿāşıḳ u üftāde olmışdur güneş dīdāruŋa
anuŋ-içün yüz sürer her gün der ü dīvāruŋa
2. dilberā bu zülf-i ḫoş-bū mı vü yā zülf-i nigār
yoḫsa sünbül mi ṭaḳınduŋ kūşe-yi destāruŋa
3. nār-ı gülzār oldı ibrāhīm-veş şol ḫāl ki
k'atdı zülfüŋ mancılıḳla āteş-i ruḫsāruŋa
4. sünbül-i miskīn yine ḫaylī perīşān-ḥāldür
tā kim el uzatdı şāne ṭurra-yı ṭarrāruŋa
5. dürr-i dendānınuŋ evṣāfın ʿaceb naẓm eyledüŋ
āferīn olsun ʿ**amīḳī** naẓm-ı gevher-bāruŋa

49.
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. bezm-i müdām ʿişreti çünki müdām ola
andan kişi ayaġı götürmek ḥarām ola
2. billūr ayaġı al elüŋe sāḳiyā yine
ʿaks-i lebüŋle içi ṭaşı laʿl-fām ola
3. ėrgürdi būy-ı zülfüŋi ben ẕerreye şabā
yėrden götürdi ʿömri anuŋ müstedām ola
4. teşḫīş ḳılmayup gėceden gündüzi göŋül
zülf ü ruḫuŋda ḳala nėçe ṣubḥ u şām ola
5. sen dürr-i şāhvāra henūz āşināyiken
deryā-ṣıfat ʿ**amīḳī** nėçün telḫ-kām ola

[48] 181[a]
[49] 182[a]

50.
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. bir gün ola mı ḳatlüme ol pür-cefā gele
unutdı ben ḳulını meger kim aŋagele

2. başdan çıḳar ḳapuma gelen dėmiş ol perī
biz bu hevesle çıḳduḳ ayaḳdan varagele

3. ʿahd ėtdi yār dėdi varam başuŋı kesem
ḳaṭʿā dėmeŋ cihānda güzele vefā gele

4. ṣaldum göŋül kebūterini kūy-ı dilbere
ḳodum yolına başumı yā vara yā gele

5. tap ėy ʿ**amīḳī** cānuŋı teslīme ḥāżır ėt
şāyed nigār luṭf-ıla birgün çıḳagele

51.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ėy perī ʿaks-i dehānuŋ dīde-yi ḫūn-ābda
ṣan süleymān ḫātemi düşmiş derūn-ı ābda

2. seg raḳīb-ile ḳapuŋda gerçi ġavġā eyledük
ḥaḳ bilür kim hėç günāhum yoġ-ıdı ol bābda

3. ṣubḥ-veş ṭaŋ mı yaḳamı şevḳ-ıla çāk eylesem
gėce sen gün yüzlüyi ḳoynumda gördüm ḫʷābda

4. baḥr-i eşküm içre ser-gerdāndur fülk-i felek
döndi şol keştīye kim ḳalmış ola girdābda

5. ėy ʿ**amīḳī** çeşm-i pür-ḫūn merdüminüŋ ʿaynıdur
ʿaks-i ḫāli dilberüŋ cām-ı şarāb-ı nābda

---

50 182ᵇ
5 ʿamīḳī: ḫayālī Y.
51 192ᵇ

52.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. dōstum gel gel ʿadāvet eyleme tek sen baŋa
yoḡsa hep ḡalḳ-ı cihān olsa ne ġam düşmen baŋa
2. yüki boynumdan ırup cānā sebük-bār olayın
kim reh-i ʿışḳuŋda bir bār-ı girāndur ten baŋa
3. şeh-levend-i ʿarṣa-yı ʿışḳam şehā k'olmış-durur
şuʿle-yi āhum başumda ḳırmızı yelken baŋa
4. ėy ḡalīlüm senden ayru seyr-i gülzār eylesem
aḡker-i raḡşende olur her gül-i gülşen baŋa
5. cevr-i bī-ḥadden ʿ**amīḳī** kime şekvā ėdeyin
bī-vefā dilber sevüp çün kendüm ėtdüm ben baŋa

53.
remel-i müs̲emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. rāh-ı ʿışḳ içre göŋül uydı melāmet ehline
dōstlar eyleŋ selām bizden selāmet ehline
2. iki ʿālem ġuṣṣasın bir cürʿayıla maḥv ėder
kūşe-yi mey-ḡānede ėrdük kerāmet ehline
3. şöyle bir āteş ṣala sūz-ı dilüm maḥşerde kim
dūzaḡı unutdura yarın ḳıyāmet ehline
4. her pelīde mīve-yi vaṣluŋ ne ḥāṣıl ṣunmadan
ehline bārī yėdür ėy serv-ḳāmet ehline
5. biz melāmet iḡtiyār ėtdük ʿ**amīḳī** derd-ile
ʿāfiyet olsun müsellem ḳo selāmet ehline

[52] 193[b]
[53] 194[a]

54.
remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḳṭūʿ
fāʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1. pendini ʿāşıḳ-ı üftādelerüŋ gūş eyle
söz güherdür güzelüm gūşuŋa mengūş eyle
2. özümi ḥaşre degin bilmeyem ėy pīr-i muġān
mey-i ʿışḳ-ıla beni şöylece ser-ḫoş eyle
3. ṭolu mekr ü fiten ü siḥr ü ḥīledür çünkim
er-iseŋ pīre-zen-i dehri hem-ān boş eyle
4. unudayduŋ iki ʿālem ġamını başım-içün
ayaġı ṣōfī elümden biricek nūş eyle
5. ibnü vaḳt ol bu demi ḫoş görelüm ʿārif-iseŋ
ėy ʿ**amīḳī** ġam-ı ferdāyı ferāmūş eyle

55.
remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḥẕūf
fāʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. raḥm ḳılmaz naẓar ėtduḳça gözümdeki neme
eşk-i çeşmüm yėre geçsün neme yarar neme
2. ḳanlu yaşum göricek ol gül-i ter ter düşdi
ben daḫı ister-idüm ėrmese yaşum bu deme
3. dėdüm emsem lebüŋi olsa dil-i mesmūma em
ol ṭabībüm dėdi em me çü yarar eme seme
4. ėrişüp pāye-yi ʿālīye ser-efrāz olayın
yüz süreyin beni menʿ eyleme ḫāk-i ḳademe
5. büse iḳrārını aġzından alınca yārüŋ
ėy ʿ**amīḳī** ʿacelemden cānum ėrişdi feme

---

54 194[a]
55 194[b]

56.
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. cāyiz degül ki baḥs̲-i miyān u dehān ola
şāyed o yoḳ bu yoḳ arada nėçe ḳan ola
2. uçmaḳ hevāsın ėtmeye murġ-ı revānuma
bāġ-ı cihānda ger ẕeḳanuŋ āşiyān ola
3. rūşenter olmaġ ister-iseŋ bezm-i ḥüsnüŋi
kes zülfüŋi ki şemʿ-i ruḫuŋ bī-duḫān ola
4. ėy ḳaşı yā ėrişmeye āhum nişānına
tīr-i şihāba ḳavs-ı ḳuzaḫ ger kemān ola
5. şarf eyle manṭıḳuŋda kemāl-i kelāmuŋı
tā kim ʿ**amīḳī** gizli meʿānī beyān ola

57.
remel-i müseddes-i maḫbūn u maḳṭūʿ
fāʿilātün feʿilātün faʿlün

1. sāḳiyā vėrdi hevā-yı bāde
ḥāṣıl-ı ḫırmen-i ʿömrüm bāda
2. reh-i mey-ḫāneye düşdi eşküm
ḳaldı ayaḳda o merdüm-zāde
3. dėdiler ḫancerüŋe bėl kesici
ḳılca nesne yoġ-iken ortada
4. ṭıfl-ı dil kāmil idi māder-i dehr
vėrmedin ḳaysı henūz üstāda
5. buldı keş̲retde ʿ**amīḳī** vaḥdet
ṣōfī ḫalvetde henūz ġavġāda

[56] 197[b]
[57] 198[b]

58.
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. ʿārif tefaḫḫur eyleye-mi ʿizz ü cāh-ıla
çün vère geldi devr-i felek ʿizzi cāhile

2. ġarḳ eyledüm zemīni vü yaḳdum felekleri
ḳalmadı yèrde gökde yèrüm eşk ü āh-ıla

3. fürḳat şebinde pīr-i felek yāri arayup
döndi yörüdi meşʿale-yi mihr ü māh-ıla

4. şāhid yèter dü-çeşm-i ḫūn-efşān derdüme
daʿvá efendi faṣl olur iki güvāh-ıla

5. ḳopdı ʿ**amīḳī** lenger-i ṣabrum hevāyıla
ol māh-ı şeh-levendi görüp şeb-külāh-ıla

ḥarfü ʾl-vāv

59.
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. ṣanma ki berḳ-ı hātif ola sen è māh-ı nev
eflāke çıḳdı āteş-i nālem ʿalev ʿalev

2. vaṣluŋ ḳumāşın almaġa yoḳdur liyāḳatum
luṭf eyle cān metāʿını èy ḫᵛāce [al] girev

3. cānuŋ çıḳınca cevr ü cefāya taḥammül èt
her bī-vefāyı saŋa göŋül kim dèdi ki sev

4. ṣoŋ ucı çünki merḥale-dāru ʾl-beḳāyımış
cehd eyle udan ol gözüŋ aç fānīdür bu ev

5. furḳat şebinde diŋlemege āh u zārumı
gūyā ʿ**amīḳī** çarḫa ḳulaġ oldı māh-ı nev

---

58 201ᵃ

4 çeşm-i: çeşmüm Y.

59 195ᵇ

ḥarfu ʾl-yā

60.
remel-i müşemmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ḥıfẓ ėderken baḥr-i vaḥdet çün dür-i yektā beni
   ṭaşra şalmışdur nėçün ḫāşāk-veş āyā beni
2. on sekiz biŋ ʿālemüŋ taşvīrinüŋ mirʾātıyam
   şol cihetden k'eyledi ḥaḳ maẓhar-ı esmā beni
3. āfitāb-ı ʿālem-ārādur vücūdum ser be-ser
   līk idrāk ėdimez her çeşm-i nā-bīnā beni
4. şāhid-i bezm-i ḳıdemle ʿayş u ʿişret-sāz iken
   düşde daḫı görmemişdi ādem ü ḥavvā beni
5. ḳulle-yi ḳāf-ı ʿademde baş açuḳ şehbāz idüm
   ḳapdı nā-geh şaydgāh-ı ʿışḳda ʿanḳā beni
6. dest-i ḳudret ḥamr-ı ʿışḳ-ıla gilim taḥmīr ėdüp
   eyledi bezm-i ezelde sāġar-ı şahbā beni
7. ėy ʿ**amīḳī** küllü şeyʾ aşlına rāciʿdür n'ola
   ḳaṭre-yi mehcūrıyam ceẕb ėtse ol deryā beni

61.
remel-i müşemmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. her ḳaçan kim şerḥ ėder dil zaḫm-ı tīġ-ı dilberi
   reşk-ile bir yalıŋ āteş-pāre olur ḫanceri
2. yoluŋ üzre aġlayup ter-dāmen eylermiş seni
   n'ola çıḳarsam gözümden dilberā çeşm-i teri
3. nāveküŋ yėrleşdi geldi ṣadr-ı bezm-i sīnede
   ėy ḳaşı yā ḳande varsa bellüdür anuŋ yėri
4. çārsū-yı çarḫı ṭoḳuz ḳat dolanur ėy melek
   gün metāʿ-ı ḥüsnüŋe olalı ḳızġın müşterī

[60] 178[b]
[61] 179[b]

5. aşdı başumdan temevvüc eyleyüp deryā-yı ʿışḳ
yine ḳopmışdur ʿ**amīḳī** fülk-i ṣabrum lengeri

62.
mużāriʿ-i müs̲emmen-i aḫreb ü mekfūf u maḥẕūf
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1. pīr-i felek eritdi nėçe baġrı yaġını
bu tekye-yi cihānda yaḳınca çerāġını
2. dün şāma ḳarşu yėre çalup pāsbān-ı çarḫ
mihrüŋ sıdı şarāb-ı şafaḳla ḳabaġını
3. ḳavs-ı ḳuzaḥ degül görinen ebr dāyesi
ḳuşatdı nev-ʿarūs-ı sipihrüŋ ḳuşaġını
4. dün gėce gördi ḳaşı hilālini yārümüŋ
taḥsīnler ėtdi çekdi meh-i nev ḳulaġını
5. āhum ʿ**amīḳī** nüh felegüŋ kāsebāz-veş
döndürdi barmaġında bu ṭoḳuz çanaġını

63.
remel-i müs̲emmen-i maḫbūn u maḥẕūf
feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1. saŋa ʿarż ėtdiler ėy şeh çü günehkār beni
resen-i zülfüŋ ile eyleye berdār beni
2. ḳomadı dāyiremi gözlemege devr-i felek
çevürüp her yaŋa döndürdi çü pergār beni
3. şöyle kār eyledi ʿışḳuŋ baŋa kim āḫır-ı kār
ḳıldı āşüfte vü şūrīde vü bī-kār beni
4. ġam degül şu gibi yarlardan uçururs̲a felek
eyledi çünki ḫudā ʿāşıḳ-ı dīdār beni
5. şöyle üftāde ʿ**amīḳī** yaturam kūyında
ki gören şimdi ṣanur sāye-yi dīvār beni

---

62 180[b]
63 181[a]

64.
remel-i müṣemmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. küfr-i zülfüŋ ṣaklayaldan sīnede īmān gibi
uydı ulaşdı baŋa kāfir-raḳīb şeyṭān gibi

2. bu ṣınuḳ göŋlüm sifālinde ḫayāl-i ḫaṭṭuŋı
göz yaşıyla besledüm lāle-ruḫ u reyḥān gibi

3. eyleduḳça fikr-i esrār-ı femüŋ abdāl-ı dil
diş biler laʿl-i lebüŋ ḥalvāsına ḥayrān gibi

4. çoḳ yaşasun ḳanlar aġlar acıyup her dem baŋa
görmedüm bir böyle hem-dem dīde-yi giryān gibi

5. ayru düşelden ʿ**amīḳī** ol şeh-i ḫūbānıdan
dār-ı dünyā dar olupdur başuma zindān gibi

65.
remel-i müseddes-i maḫbūn u maḳṭūʿ
feʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1. görüp ėy leylá-veşüm ḳays-ı dil-i nā-şādı
aġlayup seyl-i sirişkin aḳıdur her vādī

2. ġam-ı ʿışḳuŋla göŋül pīr idi ėy şīrīn-leb
māder-i dehr ṭoġurmamış idi ferhādı

3. ḳaṣr-ı ʿışḳa temel urdükde göŋül miʿmārı
kūhken olmamış-idi ṭaş ṭaşır ırġadı

4. eşk ü āhumla felekler şu ḥabāb-āsādur
kim anuŋ āb u hevā üzre ola bünyādı

5. n'ola vādī-yi beyābān-ı firāḳa düşsek
rāh-ı ʿışḳ içre ʿ**amīḳī** o da bir ḫoş vādī

---

64 181[b]
65 182[b]

66.

ġazel-i ḫayālī beg taḫmīs-i ʿamīḳī çelebi

remel-i müṯemmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. *yine ben eksüklünüŋ bir gül-ʿiẕār eksüklügi*
   bitirüp işin tamām ėtdi nigār eksüklügi
   ġamda eksük ḳomadı ol ġamzekār eksüklügi
   hey ne müşkil kār imiş ʿālemde yār eksüklügi
   cānuma kār eyledi bī-iŋtiyār eksüklügi

2. *yol vėrüp fülk-i murādum engine ṣaldurmayan*
   baḫr-i vaṣla maḳṣūdum ġavvāṣını daldurmayan
   tūtiyā-yı ḫāk-i pāyın çeşmüme aldurmayan
   rāh-ı ġamda ben ġubārı ḫākden ḳaldurmayan
   rūzigār eksüklügidür rūzigār eksüklügi

3. *ḫᵛāce dībā vü ḥarīr aṭlas ḳabādan aldı ẕevḳ*
   faḳr-ıla faḫr eyleyen dervīş ʿabādan aldı ẕevḳ
   terk-i dünyā ehl-i dil bir būriyādan aldı ẕevḳ
   sīne-yi pür-dāġ-ıla ʿāşıḳ fenādan aldı ẕevḳ
   şām-ı ġamda şemʿler yaḳup arar eksüklügi

4. *ol ḳad-ı bālāya çünkim hem-ser oldı her denī*
   ʿandelīb-i dil n'ėdermiş seyr-i bāġ u gülşeni
   kāşkī berg-i ḫazān gibi yėle vėrseŋ teni
   kūy-ı dilberden ne ġam dūr ėtseŋ ėy devrān beni
   çoḳ mıdur gülzār-ı dehre bir hezār eksüklügi

5. *ḫālden ṣanma ʿ**amīḳī** ola ḫālī pīr-i deyr*
   himmetin gör ṣunsa ol āb-ı zülāli pīr-i deyr
   ḥurmet-ile dutmasaḳ olur celālī pīr-i deyr
   incinür pür görmese cāmum **ḫayālī** pīr-i deyr
   gösterür dervīş olana iŋtiyār eksüklügi

---

[66] 189[b]. Gazel, *Hayâlî Bey Divanı'*nda bulunmaktadır (Tarlan 1945, 397).

[2] Buradan itibaren şiir 202[a]'da devam etmektedir.

67.
remel-i müs̱emmen-i sālim ü maḥẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ʿāşıḳ u maʿşūḳ bir-durur egerçi nām iki
cevher-i cān birdür ammā ḳāleb-i ārām iki

2. ḳadd ü zülfeynüŋ temāşā ėdeni lāl ėtmege
ṣafḥa-yı ḥüsnüŋde yazılmış elif bir lām iki

3. düşmege beyt-i dile mihr-i ruḫuŋdan bir şuʿāʿ
vażʿ olınmışdur dü çeşmüm revzenine cām iki

4. ser-ḫoş-ı bezm-i ezeldür sāḳiyā ferhād u ḳays
meclis-i mey birdür ammā rind-i dürd-āşām iki

5. ṣarılup hem-pīrehen olmış ʿ**amīḳī** yār-ıla
nėtekim bir ẓarfuŋ içinde olur bādām iki

68.
hezec-i müs̱emmen-i sālim
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. maḥabbet bezmigāhında dil-i mestānemüz ḳaldı
dutuşdı āteş-i ʿışḳıyla ol pervānemüz ḳaldı

2. ṭabībā kūyuŋuŋ dāru ʾş-şifāsından çıḳup gitdük
velī zencīr-i zülfüŋde dil-i dīvānemüz ḳaldı

3. kül oldı cümleten ten ü ciger biryān u cān sūzān
şerār-ı nār-ı ʿışḳa yanmaduḳ pes yā nemüz ḳaldı

4. ṭolular içmege ʿışḳuma rindān kāse-yi serden
maḥabbet meclisinde bir ṣınuḳ peymānemüz ḳaldı

5. ʿ**amīḳī** şiʿr-i pür-efsūn-ıla bulduḳ yine şöhret
hele eglemege bāʿis̱ nėçe efsānemüz ḳaldı

---

67 192ᵃ
68 192ᵃ

69.
remel-i müseddes-i maḫbūn u maḳṭūʿ
feʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1. şalınup her yaŋa ol serv revāndur şimdi
sū be-sū çeşmüm anuŋ-çün nigerāndur şimdi
2. mübtelā oldı ḳażāyıla göŋül bir mehe kim
ḥüsn-ile āfet-i devrān-ı zamāndur şimdi
3. fikr-i esrār-ı fem-i yāre ʿaceb dişlendük
bizi ḥayrān ėden ol ḥoḳḳa-dehāndur şimdi
4. ġızr-ı dil cān vėrür āb-ı ḥayāt-ı lebüŋe
ġalḳa-yı mīm-i femüŋ çeşme-yi cāndur şimdi
5. mevc urur şafḥa-yı dīvān-ı ʿ**amīḳī**de süṭūr
naẓm-ı dür-bārı çü baḥr-i bī-kerāndur şimdi

70.
remel-i müseddes-i maḫbūn u maḳṭūʿ
fāʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1. ṭıfl-ı dil yüze baḳa oḳumadan ḳurʾānı
nėçe ezber bilür ol vaṣf-ı ġaṭ-ı reyḥānı
2. māder-i dehr henūz ṣunmadı pistān-ı murād
göge çıḳsa yėridür ṭıfl-ı dilüŋ efġānı
3. devlet ü ẕillete mesrūr u ḥazīn olma cihān
bendeyi ġᵛāce ėder geh ḳul ėder sulṭānı
4. ṭıfl-ı ġunca ne bilür bülbül-i şūrīde ġamın
ki henūz jāleden aġzında biter dendānı
5. bülbüli ġancer-i ġārıyla helāk eyleyeli
ėy ʿ**amīḳī** gül-i ḥamrāyı dutupdur ḳanı

---

69 192ᵇ
70 193ᵇ

71.
remel-i müseddes-i maḫbūn u maḳṭūʿ
fāʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1. sende yoḳ maḳṣūdumuz mihr ü vefādan ġayrı
ḳāyilüz her neyise cevr ü cefādan ġayrı
2. ʿışḳ bir vādī-yi bī-ġāyetimiş k'anda baŋa
kimse hem-rāh olımaz derd ü belādan ġayrı
3. felek evcine çıḳarmaġa seni hem-çü mesīḥ
dest-gīr olmaya erbāb-ı fenādan ġayrı
4. çekmege çāh-ı ẕeḳanda dil-i üftādemüzi
aşmadı kimse resen zülf-i dü-tādan ġayrı
5. āteşe urdı ʿ**amīḳī** ḳamu raḫt u baḫtın
nesnesi ḳalmadı bir köhne ʿabādan ġayrı

72.
remel-i müseddes-i maḫbūn u maḳṭūʿ
feʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1. gėce gündüz ṭolanur mihr-ile meh her cāyı
biri şehr oġlanıdur ol biri bir hercāyī
2. olmışam ẕerre-yi ser-geşte gibi ser-gerdān
arayı arayı ol mihr-i cihān-ārāyı
3. muṭribā nāleye meclisde ben āheng ėdicek
götürüp ḳopuzı defʿ eyle defi surnāyı
4. gėce tenhāca yaturdum çıḳa geldi ṣōfī
hūy u hāyile üşürdi başuma ġavġāyı
5. lāubālī geçinür kūy-ı ŋarābāt içre
göre bi ʾlláh ʿ**amīḳī** dėnilen rüsvāyı

[71] 197[a]
[72] 198[a]

73.
ḫafīf-i müseddes-i maḫbūn u maḳṭūʿ
feʿilātün mefāʿilün faʿlün

1. ser-i kūyuŋda eşküm enhārı
iki göz çeşmeden olur cārī
2. igen ulu geçer velī kimse
baġlamaz it yėrine aġyārı
3. ṭutalum dildedür ḫayāl-i nigār
n’ėdelüm ḳurı naḳş-ı dīvārı
4. bülbülüŋ gönlini ḳılur maḥrūm
gül ṭaḳındukça ḫancer-i ḫārı
5. başın elde ṭutar ʿ**amīḳī** şehā
oldı erbāb-ı ʿışḳ serdārı

74.
remel-i müṣemmen-i sālim ü maḫẕūf
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. dōstum sen düşmene uyduŋ eḥibbā bir daḫı
biz daḫı fāriġ olalum oldı dünyā bir daḫı
2. zülfüŋüŋ ḳaydında iken ėrdi teşvīş-i ḫaṭuŋ
bir belā yėtmez m’idi ki oldı sevdā bir daḫı
3. ʿayş u ʿişret devridür devrān ayaġuŋ almadın
sāḳiyā devr eylesün şol cām-ı ṣahbā bir daḫı
4. yėr bulaydı āsitānuŋda geçerdi ėy melek
göklere uçmaḳ hevāsında mesīḥā bir daḫı
5. ėy ʿ**amīḳī** kesme ümmīdüŋ viṣāl-ı yārdan
çoḳ niyāz ėtdüŋ hele eyle temennā bir daḫı

---

[73] 199[a]
[74] 199[b]

75.
remel-i müseddes-i maḫbūn u maḳṭūʿ
fāʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1. sīnem ėy āfet-i cān ḫancer-i müjgān deldi
   bir naẓarla velī şol nergis-i fettān deldi
2. müjem elmāsı-la ḥakkāk gözüm ėy ḫᵛāce
   bir dem içinde nėçe lüʾlüʾ ü mercān deldi
3. sīneden geçdi nėçe oġrıdur ol ġamze-yi nāz
   çalmaġa cān u gönül naḳdini dükkān deldi
4. reşk-i laʿlüñ ile mercān yüregi ḳan olmış
   gevherüñ baġrını şol ġayret-i dendān deldi
5. oḫ ne tīr-efgen olur āh-ı ʿ**amīḳī** ki yine
   birbiri_üstinde felekde yėdi ḳalḳan deldi

***

Kafiye ve Redif Dizini

Elif

ʿabā a. 66, 71
ʿanḳā a. 60
aŋa a. 32
ārā a. 72
āyā a. 42, 60
belā b. 3, 27, 27, 37, 71
bī-pervā b. 3
būriyā b. 66
cā c. 32, 72
cefā c. 37, 50, 71
cilā c. 27
dāyimā d. 32
deryā d. 2, 3, 42, 44, 60
dünyā d. 42, 74
eḥibbā e. 74
esmā e. 60
eyvā e. 2
fenā f. 71
ġarrā ġ. 2
ġavġā ġ. 57, 72
ḥavvā h. 60
hevā h. 3, 37
hümā h. 37
icrā i. 44
iḥyā i. 44
istiġnā i. 42, 44
ḳabā ḳ. 27, 37, 66
ḳażā ḳ. 27
ma m. 2
mā m. 2
mesīḥā m. 74
mevlā m. 11
mübtelā m. 32
nā-bīnā n. 60
pā p. 44
peydā p. 2
rıżā r. 27

[75] 201ª

rüsvā r. 72
ṣaḥbā s. 11, 60, 74
ṣaḥrā s. 42
sevdā s. 3, 74
sīmā s. 42
ṣōfiyā s. 32
surnā s. 72
tā t. 71
temennā t. 74
tersā t. 44
vā v. 3
vefā v. 50, 71
yā y. 50
yektā y. 60
yuva y. 37

Bā

āb a. 46, 51, 51
āfitāb a. 8
ʿaẕāb a. 8
bāb b. 51
girdāb g. 51
ġurāb ġ. 46
ẖarāb h. 8, 46
ḥisāb h. 8
ẖʸāb h. 51
kitāb k. 8, 46
mīzāb m. 46
nāb n. 51
seḥāb s. 8
şarāb ş. 46
ʿaceb a. 29
edeb e. 29
ʿineb i. 29
laḳab l. 29
leb l. 29
şeb ş. 29
firīb f. 4
ġarīb ġ. 4
naṣīb n. 4
raḳīb r. 4
ṭabīb t. 4
zebīb z. 4

Tā

furḳat f. 10
furṣat f. 10
germiyyet g. 18
git- g. 43
ırġat ı. 65
ḳāmet (1) ḳ. 5
ḳāmet (2) ḳ. 17, 53
miḥnet m. 10
nevbet n. 18
nisbet n. 18
niyyet n. 18
ṣanʿat s. 18
ṣıḥḥat s. 10
şefḳat ş. 10
şerbet ş. 18
ʿuzlet u. 10
ʿalāmet a. 17
istiḳāmet i. 5
kerāmet k. 17, 53
ḳıyāmet ḳ. 5, 53
melāmet m. 5, 17, 53
riʿāyet r. 5
selāmet s. 5, 17, 17, 53, 53

Dāl

bād b. 57
bünyād b. 65
ferhād f. 65
nā-şād n. 65
üstād ü. 57
fāsid f. 11
kāsid k. 11
zāyid z. 11

Rā

aġyār a. 73
bār b. 6, 33, 47, 47, 48
berdār b. 63
bī-kār b. 63
dār d. 47
destār d. 30, 38, 48
dīdār d. 33, 48, 63
dildār d. 30, 47, 47
dīvār d. 30, 48, 63, 73
enhār e. 33, 73
envār e. 30

esrār e. 33
eşcār e. 33
ġamzekār ġ. 66
ġubār ġ. 6
gülzār g. 38, 47
günehkār g. 63
ḫār h. 73
ḫunkār h. 38
ʿiẕār i. 66
nigār n. 66
pergār p. 63
pınŋar p. 6
ruḫsār r. 48
rūzigār r. 6
serdār s. 73
şehvār ş. 38
şerār ş. 6
ṭarrār t. 48
tātār t. 38
yār y. 30, 33
zār z. 6, 38
ciger c. 35, 43
çeker ç. 35
dilber d. 61
er e. 35
eṣer e. 28
fer f. 28
güẕer g. 23
ḫaber h. 23, 28
ḫancer h. 61
hüner h. 35
ḳamer ḳ. 23
lenger l. 61
naẕar n. 23, 28
sefer s. 23, 28, 35
siper s. 11, 43
şeker ş. 35
ter t. 61
aldur- a. 66
daldur- d. 66
ṣaldur- s. 66
esīr e. 14
gīr g. 14
ḥaḳīr h. 14
kir k. 14
münīr m. 14
serīr s. 14
yėr y. 28, 61

Zā

az a. 19
cānbāz c. 19
ġammāz ġ. 19
mümtāz m. 19
nāz n. 19
şehbāz ş. 19

Şīn

āġūş a. 16
bī-hūş b. 16
cūş c. 16
ferāmūş f. 16, 54
gūş g. 54
mengūş m. 54
nūş n. 16, 54
boş b. 54
ḫoş h. 16, 54

Ġayn

çanaġ (çanaḳ) ç. 62
çerāġ ç. 62
ḳabaġ (ḳabaḳ) k. 62
yaġ y. 62

Ḳāf

çanaḳ (çanaġ) ç. 62
ḳabaḳ (ḳabaġ) k. 62
ḳulaḳ ḳ. 62
kuşaḳ k. 62
açıḳ a. 11
çıḳ- ç. 50
ṣādıḳ s. 11
uyanıḳ u. 11

Kāf

aŋ- a. 50
çāk ç. 39
derdnāk d. 39
ḫāk h. 39
helāk h. 39
pāk p. 39
tāk t. 39

çek- ç. 11, 36, 43
dök- d. 43
ög- ö. 36
sög- s. 36
dik- d. 43

Lām

āl a. 9
celāl c. 45
cemāl c. 45
cibāl c. 45
dāl d. 21
deccāl d. 9
ḥāl h. 9
ḥalāl h. 21, 45
hilāl h. 21
ibtiẕāl i. 45
ḳāl ḳ. 9, 21
māl (1) m. 9
māl (2) m. 9
sifāl s. 21
vebāl v. 45
zülāl z. 21, 66
del- d. 11
yel- y. 36
gül- g. 36
cāhil c. 58

Mīm

ārām a. 67
āşām a. 67
bādām b. 67
bayrām b. 40
cām c. 40, 67
fām f. 40, 49
ḥarām h. 49
kām k. 49
lām l. 67
müdām m. 49
müstedām m. 49
nām n. 40, 67
sām s. 40
şām ş. 40, 49
dem d. 55
fem f. 26, 55
ḳadem ḳ. 55
muḥkem m. 26
mübrem m. 26
müdġam m. 26
müsellem m. 26
nem n. 26, 55
sem s. 55

Nūn

āsumān a. 41
āşiyān a. 41, 56
ʿayān a. 41
bahāristān b. 15
beyān b. 56
bī-duḫān b. 56
bī-kerān b. 69
biryān b. 24
cān c. 20, 41, 69
cānān c. 13
çevgān ç. 20
dāmān d. 11
dehān d. 56, 69
dendān d. 70, 75
dükkān d. 75
efġān e. 70
fettān f. 75
gerdān g. 13, 20
giryān g. 64
gülistān g. 24
ḫān h. 11
ḫandān h. 13
ḥassān h. 15
ḥayrān h. 64
ḥayvān h. 24
hindūsitān h. 31
īmān i. 24, 64
ḳalḳan ḳ. 75
ḳan ḳ. 20, 56, 70
kemān k. 56
ḳurʾān ḳ. 15, 70
loḳmān l. 15
mercān m. 75
müjgān m. 75
müselmān m. 24
nān n. 24
nā-tevān n. 41

nigerān n. 69
nihān n. 41
pāsbān p. 31
pinhān p. 15
revān r. 69
reyḥān r. 64, 70
sitān s. 31
sulṭān s. 11, 70
şeyṭān ş. 20, 64
türkmān t. 31
ʿuryān u. 13
vīrān v. 13
yalan y. 20
yārān y. 15
yeksān y. 13
zamān z. 31, 69
zebān z. 31
zindān z. 64
ben b. 52
düşmen d. 52
gülşen g. 52, 66
sen s. 52
ten t. 52, 66
yelken y. 52
cünūn c. 7
derūn d. 7
füsūn f. 7
nigūn n. 7
oyun o. 7
zebūn z. 7
berīn b. 1
cebīn c. 1
güzīn g. 1
ḳarīn ḳ. 1
nişīn n. 1
yaḳīn y. 1

Vāv

ʿalev a. 59
ev e. 59
ev- e. 36
girev g. 59
nev n. 59, 59
sev- s. 59

Hā

āh a. 12, 58
alláh a. 12, 12
cāh c. 58
dergāh d. 12
güvāh g. 58
külāh k. 58
māh m. 58
rāh r. 12, 12
āsitāne a. 25
āşiyāne a. 25
āvāre a. 22
bāde b. 57
bī-bahāne b. 25
bī-çāre b. 22
çāre ç. 34
dīvāne d. 68
efsāne e. 68
ḫāre h. 22, 30, 34
ḳara ḳ. 22
mestāne m. 68
ne n. 23, 25, 55, 68
ora o. 11
orta o. 57
pāre p. 22, 34
pervāne p. 68
peymāne p. 68
sitāre s. 22, 34
şerāre ş. 34
tāziyāne t. 25
varagele v. 50
yare y. 34
zāde z. 57
zebāne z. 25

Yā

cārī c. 73
celālī c. 66
denī d. 66
ḫālī h. 66
hercāyī h. 72
müşterī m. 61
vādī v. 65, 65

Redif

baḳ b. 33
baŋa b. 52
beni b. 60, 63
bilmezler b. 11
bir daḫı b. 74
deldi d. 75
demidür d. 10
ehline e. 53
eksüklügi e. 66
ėtdiler ė. 16
eyle e. 54
eyler e. 23
ġayrı ġ. 71
geçmişem g. 37
gele g. 50
gerek g. 34, 35
gibi g. 64
gösterür g. 17
ıla ı. 58
iki i. 67
ister i. 24
ḳabaḳ ḳ. 32
ḳaldı ḳ. 68
mesīḥā meşrebin m. 44
oḳur o. 15
ola o. 49, 56
oldum o. 39
olmaz o. 29
olur o. 9
şeyḫ ʿaṭā ş. 1
şimdi ş. 69
teşbīh eyledüm t. 40
üstinde ü. 46
var v. 18, 28
vardur v. 12
yaṣdanmış y. 30
yatur y. 13
yoḳdur minnetüm y. 38
yüzin y. 42